Spedizione in abbonamento postale — Poštnina plačana v gotovini

Posamezna številka cent. 60

Leto XXV. Ljubljana, 22. julija 1943-XXI Štev. 29

DOMOVINA in KMETSKI LIST

Upravništvo in uredništvo »DOMOVINE«, Ljubljana, Puccinijeva ulica št. 5, II. nad., telefoni 31-22 do 31-26 Račun Poštne hranilnice, podruž. v Ljubljani št. 10.711

Izhaja vsak teden

Naročnina za tuzemstvo: četrtletno 6.— L, polletno 12.— L, celoletno 24.— L. — Posamezna številka 60 cent.

Silne borbe na Siciliji in na Vzhodu

Siloviti boji so nadalje v teku na Siciliji in na vzhodni fronti. Poročila Glavnega stana italijanskih Oboroženih sil so v času od pregleda v »Domovini« preteklega tedna povedali naslednje:

19. julija: Na Siciliji so bili ponovni sovražni napadi odbiti. V bojih preteklih dni se je po svojem hrabrem zadržanju odlikovala divizija Livorno. Jate osnih bombnikov in bojnih letal so podpirale oddelke vojske ter učinkovito napadale zbirališča sovražnikovih čet in sredstev. V teh operacijah so bila sestreljena 4 sovražna letala.

V dnevnih in nočnih napadih je italijansko in nemško letalstvo povzročilo sovražnemu ladjevju nove izgube. Parnik 12.000 ton, natovorjen z municijo, je bil zadet od našega torpednega lovca ter je zletel v zrak.

Takisto so naša letala torpedirala neko težko križarko in trgovsko ladjo srednje tonaže.

V zraku nad Sardinijo je naš izvidnik pokončal 1 sovražni bombnik.

Kasno davi so oddelki sovražnih letal vrgli mnogo bomb na Rim in povzročili škodo, ki se še ugotavlja.

*

20. julija: Pojačenemu pritisku sovražnika se čete Osi na Siciliji vzdolž svojih položajev žilavo upirajo.

Na vzhodu Sicilije so italijanske podmornice potopile 8.000-tonski parnik in torpedirale neko drugo ladjo velike tonaže. Neka trgovska enota srednje velikosti in ena lovska ladja nedoločenega tipa sta bili zadeti od naših letalskih torpedovk.

Nemška uradna vojna poročila pa nam slikajo razvoj bitke na vzhodni fronti takole:

19. julija: Sovjetske čete so tudi včeraj zaman naskakovale naše postojanke v južnem delu vzhodne fronte. Pri tem so utrpele ponovno hude izgube in so izgubile 337 oklopnih voz. Na kubanskem predmostju je sovražnik zaradi svojih hudih izgub ustavil svoje napade. Ob Miusu so sovjetske čete nadaljevale svoje poskuse za prodor, ki pa so se vsi razbili ob odločnih protinapadih naših čet. Severno od Bjelgoroda so bili razbiti že pred našo glavno črto v več valovih napadajoči sovjetski pehotni in oklopni oddelki. Pri Orlu so odbile naše čete na vsem področju v menjajočih se borbah sovražnika na številnih mestih s posebno hudimi izgubami. Na ostali vzhodni fronti so sovjetske čete izvedle samo brezuspešne krajevne napade.

*

20. julija: Sovjetski napad proti vzhodni fronti se je izjalovil tudi včeraj ob uspešni obrambi naše od letalstva odlično podpirane kopne vojske, ki je pri tem znova sestrelila 562 oklopnih vozil. Na kubanskem mostišču se je ponesrečilo več sovražnih napadov proti višinskim postojankam zapadno od Krimskaje, deloma pa so bili ti napadi že v izhodiščnih postojankah razbiti. Z uporabo nadaljnjih ojačenj je ponovil sovražnik svoje močne prodorne napade ob Miusu in srednjem Doncu. V trdovratnih in sprememb polnih bojih so bili ti napadi odbiti. Med tem, ko javljajo s prostora severno od Bjelgoroda samo o krajevnih delnih sovražnih napadih, se težki obrambni boji v bojnem področju pri Orelu nadaljujejo. Z močnimi protinapadi so bile sovjetske čete na nekaj mestih vržene nazaj. Na drugih mestih so naše čete v ogorčenih bojih ustavile napade močnih sovražnih pehotnih in oklopnih sil.

Divjaški napad na Rim

Ameriški letalci so v ponedeljek metali bombe na večno mesto — S strojnicami so obstreljevali ženske in otroke — Starinska bazilika sv. Lovrenca in pokopališče Verano opustošeno z bombami

V ponedeljek 19. t. m. v poznem jutru so Anglosasi bombardirali Rim.

V štirih valovih so se letalski gangsterji, ki so se že odlikovali v uničevanju cerkev, spomenikov, bolnišnic, šol v tolikih drugih italijanskih mestih, zagnali na glavno mesto Italije z zaletom krvave in divje tolpe, ki hlepi samo po ruševinah in uničenju. Letalci, ki so izvedli napad na Rim, so zadeli ljudske okraje, kjer prebivajo delavci in nameščenci naroda, ki je najbolj pristen izraz neukrotljivih kakovosti neukrotljive italijanske rase in ki je tudi pod strahovitim dežjem bomb dokazal svojo mirnost in svoj pogum

V dokaz, kako so ameriški piloti prizanesli kulturnim in verskim središčem — iz angleškega uradnega vira se je zatrjevalo, da so vsi piloti dobili navodila, naj preprečijo povzročitev škode v kulturnih in verskih središčih — je dejstvo opustošenja monumentalnega pokopališča Verana, kjer je bilo mnogo umetnin uničenih in mnogo grobov razdejanih.

Svetoskrunsko delo so opravili ameriški bombniki z uničenjem stare in čaščene bazilike Sv. Lavrencija ob vhodu na pokopališče, katero je zgradil cesar Konstantin leta 330

in ki je sveta omikanemu svetu zaradi svojih tisočletnih spominov in svoje ogromne umetniške vrednosti. Od slavne bazilike je ostal samo del stranskega zidovja. Samo dva stebra sta ostala od velikih monumentalnih vrat. Vsa umetniška okna so bila razbita. Razdrobljen pa je tudi mozaik na pročelju, ki je neprecenljive vrednosti. V baziliki je bilo nekaj grobov svetih mučencev in papežev, med njimi grob papeža Pija IX.

Treba je spomniti, da je bila bazilika sv. Lavrencija v neposredni odvisnosti od Sv. stolice ter je uživala pravice eksteritorijalnosti. Navzlic formalni obljubi Roosevelta papežu, da se bo prizanesel kulturnim in verskim zgradbam, so se angloameriški piloti zagnali z izredno divjostjo proti slavni tisočletni baziliki. Omeniti je nadalje, da so številne barbarske tolpe, ki so vstopile v večno mesto v prejšnjih stoletjih, vedno spoštovale veliki verski in umetniški spomenik.

»Osvoboditelji« tudi niso prizanesli vseučiliškemu mestu, kjer so bila zadeta, poškodovana in opustošena med drugim poslopja splošne klinike, ortopedične klinike in zavoda za javno zdravstvo.

Poškodbe so nastale od bomb, ki so kasneje eksplodirale. Naravnost divjaško je sovražnikovo opustošenje v ljudskih okrajih San Lorenza, Tiburtina in Prenestina, kjer je bilo uničenih mnogo hiš, še več pa poškodovanih. V nekaterih ulicah teh okrajev so bombe izkopale tudi velike luknje, izkoreninile drevesa in poškodovale javne vrtove. Na trgu Prenestina je nekaj letal, ki so se nizko spustila, obstreljevala s strojnicami civilno prebivalstvo, obstoječe po večini iz žen in otrok, ki so tekli proti zakloniščem in ki so padli kot žrtev morilcev. Na tem področju je bilo največ žrtev. Bombardiran je bil tudi dobrodelni zavod, v katerem je 500 sirot. Mnogo družin iz nižjih slojev še blodi po ruševinah, preklinjajoč letalske gangsterje in skušajoč rešiti žene in ranjene otroke. Globoko in silovito čustvo sovraštva je zajelo vse prebivalce Rima zaradi tega zločina. Gledajo svoje porušene hiše in vzklikajo: »To so Rooseveltovi in Churchillovi vojaški objekti«. Prebivalstvo Rima je bilo vredno svoje zgodovine, svojih izročil in svojega imena. Rimljani si niso delali nikoli utvar glede zatrjevane imunosti. Nikoli niso mislili, da Anglosasi ne bi dali duška svojemu barbarstvu kot poklon pretekli slavi mesta, ki je bilo učitelj omikanemu svetu, in kot poklon katoličanstvu, čigar zagrizeni sovražniki so. Rimljani so prenesli s trdno dušo in vedrim pogumom to preizkušnjo, s katero so prišli v prvo črto vojne, ki jo Italija bije z žilavostjo ponosnega in moškega naroda.

Kralj in Kraljica pri prizadetih

Nj. Vel. Kralj in Cesar se je po letalskem napadu na Rim takoj podal v vse prizadete okraje. — Nj. Vel. Kraljica in Cesarica je prišla v kraje, ki so bili prizadeti ob sovražnem letalskem napadu na Rim ter je nato obiskala ranjence v rimskih bolnišnicah.

Papež Pij XII. na kraju razdejanja

Papež Pij XII. je med bombardiranjem ostal miren na svojem stanovanju. Ko pa je prenehal alarm, je zahteval obvestila o škodi zaradi napada in je bil užaloščen. Njegova bol je bila še večja, ko je doznal, da je več bomb zadelo in porušilo baziliko sv. Lovrenca. Ob 18. uri je zapustil vatikansko mesto. Ko je prispel do bližine pokopališča Verana, je že dobil prvi vtis katastrofalnih posledic napada. Množica žensk in ljudstva je napolnila obširen trg. Papež je v žalosti molil za žrtve kakor tudi za pokojnike na tem pokopališču, nato pa je pred ruševinami letalskih barbarov blagoslavljal narod. Ni se takoj vrnil v Vatikan, marveč si je še po bližnjih cestah ogledal posledice divjega besa bombarderjev. Tudi tu so bile ceste napolnjene in je papež blagoslovil ljudstvo.

Ogorčenje po vsem svetu

Barbarski napad na večno mesto je izzval zgražanje vsega kulturnega sveta. O tem pričajo poročila in komentarji vsega evropskega tiska. V Berlinu je minister Schmidt kot zastopnik nemške vlade tolmačil na sestanku tiska veliko ogorčenje, katero so povzročile prve vesti o bombardiranju Rima v nemških političnih krogih. Izmed nemških dnevnikov naj omenimo »Münchner Nachrichten«, ki pravijo, da je sovražnik dolgo okleval, končno pa se je odločil k strahovitemu zločinu in obmetaval z bombami večno mesto, središče in srce vsega krščanstva.

Bombardiranje Rima je povzročilo največje ogorčenje tudi v Budimpešti. Dnevnik »Budapesti Ertesito« končuje svoj članek z vprašanjem: »Ali je dejansko volja Anglije in Amerike, da uniči vse spomenike zapadne kulture, kateri Angleži kakor Američani toliko dolgujejo?« — Vodilni zagrebški dnevnik »Hrvatski narod« pa je z veliki črkami objavil v naslovu: »Tudi večno mesto je bilo cilj uničevalnega angloameriškega besa.«

Lahko bi navedli nešteto evropskih listov, toda dovolj je, če ugotovimo, da gre krik ogorčenja po vsem krščanskem svetu. Anglosaški kršilci mednarodnega prava so ta napad izvedli z vso brezobzirnostjo in silovitostjo. Toda zmotili so se, če so računali, da bodo mogli na tak način zlomiti odpornost italijanskega ljudstva. Globoko pa so z napadom žalili in izzvali čustva kulturnega sveta.

DOMAČE NOVICE

* **50 let dolenjske železnice.** Pol stoletja je minilo te dni, odkar smo dobili dolenjsko železnico. Prvi vlak je namreč zdrčal na Dolenjsko dne 16. julija 1893. Mnogo truda je bila treba, da se je dosegla gradnja železne kače. Za načrt se je zlasti zavzemal takratni državni poslanec profesor Fran Šuklje. Stroški so bili preračunani na okroglo 9 milijonov goldinarjev. Splošnemu prometu je bila dolenjska železnica izročena po slavnostni otvoritvi 27. septembra 1893. Dolenjsko prebivalstvo si je močno oddahnilo, ko je dobilo železnico in je za vedno utihnil poštni rog.

* **Smrt gospe Bogomile Šušteršičeve.** V visoki starosti je v nedeljo dopoldne umrla v Ljubljani gospa Bogomila Šušteršičeva, soproga zadnjega deželnega glavarja nekdanje vojvodine Kranjske dr. Ivana Šušteršiča, ki je pred dobrimi 18 leti umrl v Ljubljani. Pokojnica je bila hčerka šolskega nadzornika Josipa Šumana, ki je zapisan v našo književno zgodovino kot odličen vzgojitelj in pisatelj. V Beogradu še živi pokojničin brat dr. Janko Šuman, na Češkem pa edini sin inž. Ferdo Šušteršič, ravnatelj velikega industrijskega podjetja. Gospa Bogomila Šušteršičeva je bila zelo dobrega srca in je marsikomu izkazala dobroto.

* **Janez je praznoval.** Pred dnevi je praznoval 60-letnico splošno znani ljubljanski časniški poročevalec g. Janez D e b e v e c. Obenem z rojstnim dnem je praznoval 40-letnico časnikarskega dela. Treba je priznati, da se Janez imenitno drži, kar pa ni čudno, saj je čvrsta notranjska korenina. Rodil se je namreč v kovaški družini v Begunjah pri Cerknici, od koder so se Debevčevi pozneje preselili v Stari trg pri Ložu. Janez je študiral gimnazijo v Ljubljani, pravo pa na Dunaju, kjer je že zgodaj začel sodelovati pri nemških listih, bil pa je tudi dopisnik naših listov. To kaže, da je Janez Debevec rojen novinar, sicer se pač ne bi bil dokončno posvetil temu poklicu, ki ne prinaša bogastva... Dolga leta je sodeloval pri »Slovenskem narodu« in »Jutru«, zadnje čase pa dela pri »Slovencu« in »Slovenskem domu«. Tovarišu Janezu, ki gotovo nima nobenega sovražnika, želimo še mnogo zdravja.

* **Vroči dnevi.** Že smo mislili, da letos ne bo konca deževju in nevihtam, ko smo pretekli teden dobili zelo toplo, sončno vreme. Od dne do dne se je stopnjevala vročina in živo srebro se je dvignilo že v bližino 30 stopinj Celzija, kar je prav izdatna mera za poletje v naših krajih. Žetev je v vsej Ljubljanski pokrajini v polnem razmahu. Čeprav so žita po lětošnjih ujmah polegla, so vendar kmetovalci več ali manj zadovoljni z letino. Tudi vinske gorice dobro obetajo in zaenkrat ni čuti o boleznih in drugih škodljivcih na trsju.

* **Strela v ribniški dolini.** V prvi tretjini julija je bilo tudi v Ribniški dolini več neviht, ki so imele občutne posledice. Dne 9. t. m. je treščilo v skedenj Antona Merharja v Rakitnici. Požar je uničil skedenj, stroje, seno in razno orodje. Vsa sreča, da so omejili požar, saj je bilo v nevarnosti vseh 80 hiš v vasi. 13. t. m. popoldne je spet prihrumela strašna nevihta in je treskalo na vse strani. Na svoji žagi v Dolenji vasi je urejeval les lesni trgovec Karel Zobec iz Blat. Ob njem je bilo 3 njegovih otrok. Strela je treščila vanje in jih vse omamila. Otroci so se čez čas zbudili, oče pa se ni več prebudil. Podlegel je zaradi slabega srca. Zapustil je žago in mlin. Star je bil šele 40, let, najstarejši otrok pa šteje 8 let. Vsa dolina iskreno sočustvuje z nesrečno družino. Strela je treščila tudi v Zôbčevo hišo nasproti žage in zrušila dimnik in štedilnik.

* **Nova žrtev Ljubljanice.** Zaradi vročih dni hiti v Ljubljani vse, kar ima prosti čas, k vodám, da se sonči in hladi v vodi. Med številnimi kopalci je bilo preteklo soboto tudi precej vojakov. Enemu izmed njih pa je v Ljubljanici postalo slabo, zakrilil je z rokami in izginil v globino. Ker ni bilo upanja, da bi še živega rešili, so ga dolgo iskali, vendar so ga našli šele v nedeljo čisto na drugem kraju. Občinstvo je iskreno sočustvovalo z mlado žrtvijo. Malo zatem je domala utonil neki mladenič ob sotočju Malega grabna in Ljubljanice. Tok ga je zanesel v preglobоko vodo, fant pa še ni znal plavati. Kopalci so ga k sreči hitro potegnili na suho in ga z umetnim dihanjem vrnili v življenje. Napil se je precej vode, hujšega pa k sreč ni bilo. Oba dogodka naj bosta ponoven opomin kopalcem, da bodo pri kopanju previdni. Tisti, ki ne znajo plavati, naj se le drže bolj plitve vode. Drugi, ki gredo v globljo vodo, pa naj plavajo v družbi, da lahko v potrebi drug drugemu pomagajo.

* **Ječmen je gorel.** Kraševci v Begunjah pri Cerknici so utrpeli znatno škodo. V soboto popoldne so se otroci igrali pod samčkom in so zanetili ogenj, ki je uničil naloženi ječmen. Takojšnjemu nastopu domačinov gre zahvala, da so ogenj omejili, ker bi sicer zgorelo tudi sosednje poslopje.

* **Birmanje v Begunjah in Cerknici** je bilo preteklo soboto in nedeljo zelo svečano. Škof dr. Rožman je bil pozdravljen z visokimi mlaji in venci. V Begunjah je bilo birmanih okrog 300 otrok, v Cerknici pa nad 250. V soboto zvečer je bila v Cerknici podoknica in so pevci zapeli nekaj lepih pesmi. Kar se pa botrov tiče, je treba povedati, da je bil med njimi tudi 93 letni Janez Ronko iz Cerknice.

* **Smrt vrlega železničarja.** V Ljubljani je umrl bivši kontrolor državnih železnic g. Marcel Gruden. 11. t. m. so ga prepeljali v Trieste k večenemu počitku. Marcel Gruden je umrl za posledicami operacije in zaradi srčne oslabelosti nekaj pred dovršenim 50. letom starosti. Bil je deležen velikega ugleda kot izvrsten uradnik in dober tovariš. Služboval je po raznih krajih Slovenije in tudi v Zagrebu, nato pa je bil dolga leta pri prometnem oddelku železniškega ravnateljstva v Ljubljani.

* **Zemljiška knjiga okrajnega sodišča v Ljubljani** je v prvi polovici letošnjega leta naznamovala vrsto zanimivih zemljiškoknjižnih transakcij. Na hipotečnem trgu so letos, kakor kaže zemljiška knjiga, ustaljene razmere in je razpoložljivega dosti denarja, o čemer pričajo razne vknjižbe velikih in manjših hipotečnih posojil in kreditov. Samo v prvih dveh mesecih tega leta je bilo zaznamovanih 116 predlogov za knjižbo raznih posojil in kreditov v skupnem znesku 20 milijonov 623.519 lir.

* **Sadje gre v denar,** posebno v Ljubljani, kjer so ga meščani najbolj željni in potrebni. Za češnjami so prišle na vrsto breskve, nadalje ribezelj in borovnice, ki jih pridno vkuhavajo, hruške in zgodnja jabolka. Sadna letina je letos povprečna, zato priporočamo, da vsi lastniki sadnega drevja previdno ravnate s sadjem. Kdor ne more svežega prodati, naj ga posuši, da bo imel pozimi kaj dati otrokom pod zob.

* **Na ljubljanskem zelenjadnem trgu** je zdaj prehodna doba, ko ni več toliko letne solate, jesenskih pridelkov pa tudi še ni mnogo, zato prodajalkam ni treba ponujati blago. Solata, stročji fižol in pesa so najprej razprodane, v denar gre pa tudi korenje, zelje in koleraba.

* **Sodbe vojaškega sodišča.** Te dni je obsodilo vojaško sodišče v Ljubljani na dosmrtno ječo Mateja Novaka, rojenega 1914 v Mali Ligojni pri Vrhniki. Obtožnica mu je očitala, da je z drugimi komunisti izvršil tri uboje in se tudi sicer kot oborožen član prevratniške družbe pregrešil zoper varnost države. — Nadalje so bili zaradi zločinov proti državi in zaradi članstva v prevratniški družbi obsojeni na dosmrtno ječo: Ivan Kosec iz Podutika pri Ljubljani, Anton Šimenc, ki je bil občinski tajnik v Metliki, Avgust Starè iz Zaloga in Ludvik Smrekar iz Podlipoglava.

* **Huda krava.** Na Selu pri Ljubljani se je vrgla besna krava na 50 letno posestnico Jerico Brčanovo, jo podrla na tla in jo pohodila, da je žena ostala nezavestna. Brčanova je dobila hude notranje poškodbe in je bila prepeljana v Splošno bolnišnico.

* **Opozarjamo železniške upokojence,** da se v zadevi izmenjave dosedanjih železniških legitimacij za nove, nemudoma zglase pri šefih pristojnih postaj, kjer dobe tozadevna navodila. — Direkcija železnic Ljubljana.

* **Sadje sveže** stalno kupuje O t r i n, Rakek.

* **VELIKE POVEČANE FOTOGRAFIJE po vsaki sliki izdeluje lično in solidno foto BEM, LJUBLJANA, Wolfova 6.**

Rejcem goveje živine

Ljubljanski komisionar Prevoda obvešča vse rejce goveje živine po mestni in v njegovo področje spadajočih okoliških občinah o oddaji živine za Prevod v letu 1943-4 o naslednjem:

Po novi uredbi o prijavi in zapori goveje živine (»Službeni list za Ljubljansko pokrajino«, kos 44. z dne 2. julija t. l.) morajo tudi rejci, ki imajo samo eno ali dve glavi goveje živine, oddati 30% od vse prijavljene teže svoje goveje živine. Zato bodo morali ti rejci Prevodu oddajati vsa teleta. Če pa bi krava ne imela teleta, se morajo trije ali štirje rejci dogovoriti tako, da bodo dali za Prevod vsi skupaj eno odraslo žival in z njo krili obvezo za Prevod vseh treh ali štirih rejcev.

V kratkem dobe vsi rejci od pristojnih občin odloke, koliko žive teže so obvezani oddati Prevodu za leto 1943-44 na podlagi pri zadnjem popisu prijavljene teže. Svetujemo tistim rejcem, ki bodo morali oddati manjše teže, da te oddaje opravijo kolikor je mogoče naglo in čimprej, tako da jim ob koncu obvezne dobe ne bo treba pošiljati strogih pozivov za oddajo. Kdor ima pa živino za oddajo Prevodu že pripravljeno, lahko oddajo takoj naznani v kmetijskem odseku mestnega gospodarskega urada v Puccinijevi ulici 2 ali pa pri pristojni okoliški občini.

Vsa teleta, ki jih rejci nameravajo oddati Prevodu, morajo biti iz občin poslana z rdečim pozivnim in potnim listom mestni klavnici v Ljubljano vsako sredo ob 10. dopoldne. To velja za občine Ljubljana, Log, Brezovica, Dobrova, Ježica, Polje, Dobrunje, Rudnik, Želimlje, Ig in Tomišelj.

Zaradi natančnega pregleda stanja goveje živine bodo rejci po novi uredbi morali takoj od dneva popisa živine dalje v 10 dneh Prevodu s posredovanjem pristojnih občin javljati vsako spremembo stanja goveje živine, torej telitve, pogine s priloženim živinozdravniškim potrdilom), prodaje, nakupe, skratka vse spremembe števila goveje živine.

Po čl. 8. nove uredbe o prijavi in zapori goveje živine je prepovedan slehern odgon goveje živine iz občine brez odobritve občinskega preskrbovalnega urada. Ta urad pa sme prodajo živine dovoliti šele takrat, kadar se je po pristojnem komisionarju Prevoda prepričal, da je prodajalec Prevodu za tekoče leto že oddal vso predpisano težo. To se bo praktično izvajalo tako, da bodo občine v seznam zapisale obvezo prodajalca, da bo takoj ob prvem pozivu Prevodu ali občine oddal vso predpisano težo goveje živine za Prevod. Na podlagi te pismene obveze prodajalca sme občina šele dati živinski potni list. V takih primerih, kjer ima prodajalec malo živine, pa bi zaradi njene prodaje ne mogel kasneje kriti obvezne oddaje, se mora občini obvezati kupec, da bo on Prevodu oddal 30% prijavljene teže kupljene živali za račun prodajalca.

Živinske potne liste za prodajo goveje živine na področju ljubljanske občine izdaja mestna klavnica, toda samo na podlagi pismenega dovoljenja komisionarja Prevoda, ki se rejec pri njem obveže, da bo na prvi poziv oddal vso predpisano težo za Prevod. Komisionar Prevoda uraduje v kmetijskem odseku mestnega gospodarskega urada v Puccinijevi (prej Knafljevi) ulici št. 2.

V okoliških občinah dobe rejci živinske potne listi pri svojih občinah enako samo na podlagi pismenih obvez za oddajo Prevodu.

Opozarjamo vse rejce goveje živine, naj pri pristojnih občinah v redu naznanijo vse spremembe v stanju goveje živine, ker člen 9. te uredbe za njene kršitelje predpisuje kazen od 500 do 5.000 lir ali zapor do dveh mesecev.

Naše zdravje

Votli zobje. Vzrok razkrajanja pri nastanku gnilih zob je v prvi vrsti tvorba kislin in ostankov jedi, ki ostanejo po jedi med zobmi in ob zobeh. Te kisline pričnejo razkrajati zob, zlasti na težko dostopnih mestih. Ko je zunanja zobna plast omehčana, se takoj naselijo mikrobi (bakterije) in pričnejo svoje razdiralno delo, ki preide kmalu tudi v globlje dele zoba; zob postane votel, nas boli in smrad gre iz njega. Zato si moramo po vsaki jedi zobe temeljito očistiti, odstraniti vse jedilne ostanke in si usta dobro izplakniti. Najzanesljivejše sredstvo za ohranitev dobrih zob je pa seveda to, da si damo od časa od časa, morda vsako četrtletje, pregledati od zobozdravnika, ki vsako pričenjajočo se škodo takoj v začetku popravi.

Pri dihanju pljuča svoje zračne vsebine nikdar popolnoma ne oddajo in niso zato nikdar brez zraka. Oddaja zraka je odvisna od globine dihanja in je zato zelo priporočljivo, da globoko dihamo, ker gre na ta način več zraka ven in pride nov in svež zrak na njegovo mesto.

Normalni krvni pritisk je po dr. Sallerju sledeči: pri moških od 21. do 35. leta 100 do 144 milimetrov, pri ženskah od 21. do 35. leta 100 do 138; pri moških in ženskah od 37. do 47. leta do 158; pri moških od 60. do 70. leta do 137, pri ženskah od 60. do 70. leta se more celo še pritisk do 215 mm označiti kot normalen.

Novorojenček dihne v minuti povprečno 44-krat, odrasli samo 16 do 20-krat. Ob bolezni pa more kolebati število dihov med 10 do 100 na minuto.

Kadar normalen človek zjutraj vstane, je okrog 350 gramov lažji kakor zvečer ko leže.

Pri vsakem vratnem vnetju si daj preiskati urin glede beljakovine; kajti v zvezi z vratnim vnetjem je večkrat obolelost ledvic, in te ne smeš prezreti.

Lydenham je oni znanstvenik, ki je v letih 1670 do 1680 kot prvi natančno opisal ošpice in jih končno ločil od koz.

Posušene tuberkule ohranijo še po devetih do dvajsetih mesecih svojo nalezljivo sposobnost.

Ljubezen gre na dvoje

Senzacij lačno mestece je dobilo pod svoje, vse drobeče zobovje precej mastno kost. Ta mastna kost je pa bila poroka med bogatim vdovcem in bogato vdovo. Pa ta poroka je bila le kost, mast na kosti pa je sledila kmalu po tej prečudni vdovski ceremoniji.

Srečna zakonca sta preživela prav za prav le svatbeno noč, pa še o tem je silno kritično mestece zelo, zelo dvomilo. Vedelo se je kakor pribito, da mu je ona skrivaj pobegnila takoj drugo jutro, on pa je ostal sam sredi velemesta, kamor sta šla nova zakonca svoj vrtec zasajat.

Njen beg ga ni ravno mnogo presenetil, vendar pa se je mož popraskal za ušesi in se malce pokesal, da je prekmalu prišel s svojo ne baš preuljudno prošnjo, da mu ona — predsladka in koprneče zaželjena zapiše eno svojih hiš. Računal je na ljubezen, ki naj bi vzplamtela v medenih tednih, pa se je uračunal. Nu, tudi uračunal se ni, zakaj iste namene z njim je imela tudi ona, le da jo je ta »cigan« prehitel. Sicer pa sta imela oba že odrasle otroke in nikakor bi temu ali onemu ne škodoval lični hišni prirastek.

Vedel je, da mu ni pobegnila h kakem ljubčku, zato je bila prestara, pač pa jo je namerila naravnost v domače mestece, kamor jo je tudi on sam kmalu pobral malo potan sicer in ne prav posebno židane volje. Vendar mu pa upi še niso splavali po vodi.

Prve tedne sta preživela v domačem mestu ločeno in sta se skrivala pred ljudmi. Gospod soprog pa se je kmalu naveličal sedenja in čepenja; začel je zahajati v kavarno svoje gospe soproge tam na koncu mesta na razkrižju dveh ulic.

»Dober dan gospa soproga!« je sladko voščil osamljeni soprog, ko je po obedu stopil v kavarno pobegle, pa trmaste življenjske družice.

»Bog daj, gospod soprog!« se je zvonko in živahno odzvalo za biljardno mizo.

»Po kosilu se prav prileže črna kava, da, da...«, je hitel gospod malo sopeč; zakaj, nikakor ni mislil, da ga bo to prvo snidenje neprijetno dušilo. Zdihoma je sedel za okroglo kamenito mizo in škileč na njo skušal uganiti njene prave občutke.

»Prav čisto nič ne škoduje po kosilu črna kavica«, je prav sladko zapelo iz njenega grla, da se je soprog kar razlezel od miline. Vendar se mu ni zdela ta njena milina nič kaj odkritnosrčna. režala sta drug na drugega kakor dvoje zvitih lisic, katera bo prva popadla mastno kokoško — prelepo hišico. Na nobeni strani ni bilo prave, resne volje, prepustiti komu lastninsko pravico. »On naj da!« si je mislila ona, on pa: »Ona naj da, če je kaj ljubezni v njej!«

»Svet se počasi obrača —.« si je mislil gospod, glasno pa je dodal: »Izborna kava, da, da — mhm. Le nekam daleč je do tebe, prav na ta konec mesta!«

»Da, nekam daleč je res do mene,« je zvito zafrknila gospa in umolknila, on pa je utonil v kupu časopisov. Sem pa tja je preko časopisa poškilil nanjo, in tudi ona je poškilila, pogovor pa se le ni hotel načeti na pravem koncu. Niti po zdravju ga ni vprašala, niti po poslih, pa tudi njemu se ni zdelo vredno, da bi povpraševal. Nekam nejevoljno je odložil časopis in zagodrnjal predse:

»Vse bom prodal, pa bom šel; celo mesto naju ima v zobeh. Nič kaj častna zadeva to!«

»Res? Prodal?« je menila gospa nič manj sladko kakor prej, v njej pa se je vse obrnilo, da se ji je zameglilo. »Vidiš ga, cigana! Prodal bo in šel, potem ga pa drži...« Glasno je pa pristavila: »Tudi jaz bom prodala, pa bom šla.«

»Ho! Torej sva istih misli?« se je začudil soprog in ni vedel, kam bi s to njeno zvitostjo.

»Vidiš jo, lisico!« si je mislil natihoma in težko odganjal meglo, ki mu je zasenčila pogled.

Kar ga je nenadoma nekaj vrglo kvišku, pograbil je klobuk in pikro menil: »Pa na svidenje, gospa soproga!« Že je stal zunaj vrat in komaj da je še slišal njen odzdrav.

Nemirno je kadil soprog svojo debelo cigaro po prašni ulici in se ozri po hišah, zatopljen v vso modrost dimeče cigare: »Svet se sicer počasi vrti, premakne se pa le... Bo že odnehala, trdovratna lisica!«

Soproga pa je skozi okno gledala za njim in veselo se smeje mela s prstmi okrašene roke:

»Pričel je prihajati... Se bo vendarle premislil.«

Gospod je prihajal v kavarno, premetaval časopise in mirno čakal, kdaj bo lisica odnehala.

Kakor je čas počasi glodal, se zadeva vendar ni niti za las premaknila, še manj pa so hiše bile voljne menjati lastnika.

Gospej se je zdelo najprikladnejše, da napravi vsemu primeren konec. Nekoč se je moral gospod silno razhuditi zaradi črne kave: srepo je pogledal preko časopisa, ustnice so mu srdito vztrepetale in nejevoljno je razodel:

»To ni kava, to je brozga, gospa soproga!«

»Kakor izvolite smatrati, gospod soprog...« se je zbadljivo nasmehnila milostljiva in vsa oživela od samega veselja, da jo je zagodla ciganu.

»Tudi tako je prav!« je menil gospod robato in se hrupno dvignil. Ni ga bilo več, izogibal se je kavarne v velikem ovinku.

Jeza je bila v njem, ona se je pa na tihem vsa tresla od togotne veselosti. Ker pa je bil mož že po rojstvu podjeten, je hotel žaljivo vedenje hihitajoče se soproge maščevati na prav izdaten način. Začel je zahajati k »Slinastemu polžu« in tu se je rodil sklep. Že zgolj iz hudomušnosti se je zagledal v mlado natakarico, ki je bila manj lepa kakor grda. Ni je trdnjave, ki bi ne padla pod denarnimi kroglami. Že je moral soprog prisluhniti zbadljivim govoricam, ki so se izlegle in kótile v kavarni pri milostni gospe soprogi, pa tudi ni veliko maral za to, da mu je ulica že pričela blatiti suknjo. Še z večjo vnemo je zahajal k »Slinastemu polžu« in kmalu je ulica vedela, da se bo mogla okopati v masti prečudne senzacije. Advokata sta imela precej posla, zakaj eden je hodil z aktovko v kavarno, drugi k »Slinastemu polžu«, kjer je večinoma taboril in vedril gospod soprog, ki je že komaj čakal, da se reši grenkega okusa črne brozge in si izpere grlo s penečo čašo čistega vina.

Stvar se je ugodno razvozljala, advokata nista imela v tej zadevi nobenega opravka več. Pač pa so videli za to poklicani, da tabori z gospodom pri »Slinastem polžu« notar in da si imata gospoda pri čaši mnogo zanimivega pojasniti in se razgovoriti. Vse je bilo v najboljšem razmahu: natakarica je hodila k zdravniku, da ji opili, obseka in zaceli čekane, zakaj ulčani niso imeli za njene zobe boljšega nadevka. Šivilje so tekmovale v znanju in spretnosti in mlada natakarica je čez noč postala imenitna gospodična. Ulično zbadanje pa se je kar čez noč sprevrglo v črno zavist, ki ima toliko nežnih in blagih izrazov, da bi jih komaj odtehtali debeli sodni zapisi. Še z nečim si ulica ni bila na jasnem: ali bo po turško ali po judovsko, — menila pa je, da bi bilo najbolje kar po cigansko, kakor je zbadal od zavisti otekli jezik kavarnarice.

Neki večer pa je senzacija prisopihala na svoj precej razdrapani vrhunec, se oblivala z vinom, ki je teklo kar od mize, teklo od strehe ene najlepših hiš v mestu, ki jo je pobasala ta pretkana natakarica pri »Slinastem polžu«, notar pa je bil malo čudnega mnenja, da je ulico bolje meriti počez kakor pa naravnost.

Ulica je imela prav. Vendar pa se je vsa zadeva mahoma nadela s čisto drugim oblačilom, ki je bilo veličanstveno, praznično, zakaj krasna gospodična si je že uredila svoje zobe, čekanov ni več imela, hodila je v česalne salone posečala visoke dobrodelne prireditve ter si sicer pridobivala ugled. On pa je mirno kadil svojo blagodišečo cigaro, se oblačil po najnovejši modi, tudi sicer je postal mož, da si je bilo vredno oblizniti prste zanj. Krasna gospodična je že znala elegantno stopati iz avtomobila in graciozno podajati roko, ki so jo zaljšale lesketajoče se dragocenosti. Vse je bilo v redu, le to je vedela ulica, da bosta kmalu vse zapravila. Gospod s cigaro pa se je smehljal.

Neko noč sta s krasnimi kovčki izginila v svet in se šele po mesecih vrnila. Radovedno ju je sprejela ulica, znova popadla pozabljeno, močno oglodano kost in kmalu uganila, da je mladi gospej pod ohlapnim površnikom nekaj vzklilo. Ona pa je bila mirna in dostojanstvena kakor tista sirotna deklica, ki se je je usmilil predobri princ

OBSEDENEC

NAPISAL L. DOUGLAS

Roman iz zdravniškega življenja

4

»Da, morebiti je bila nekoliko prismojena, človek bi mislil tako in se nasmehnil, ako bi bila ta gospa edina te vrste.«

»Ste imeli morda več obiskov v tej zadevi?« Helena je prikimala.

»Včeraj je prišel k meni dobro znan trgovec. Tudi vam je znano njegovo ime. Že več ko deset let trajajo njegove poslovne zveze z dr. Hudsonom. Hotel mi je dati znatno vsoto, s katero naj bi, kakor je dejal, poravnal posojilo. Čudno se mi je zdelo, da se je šele po tolikem času prikazal z denarjem. A trgovec mi je dejal, da dr. Hudson ni hotel sprejeti denarja. Razume se, da ga tudi jaz nisem sprejela. Nisem se mogla upirati radovednosti in sem zahtevala, naj mi pove vse. Pripovedoval mi je, da se je znašel pred desetimi leti na robu propada. Povrh mu je še žena težko zbolela. Postavil si je bil lepo hišo, plačal jo je že čez polovico. Moral se je odločiti na kruto žrtev, da jo proda in vtakne denar v svojo nesigurno trgovino. Hiša je veljala 35 tisoč dolarjev; in jo je ponujal za dvajset tisoč. No, in dan nato je prišel k njemu dr. Hudson.«

»Slišal sem, da hočete prodati hišo za dvajset tisoč dolarjev,« mu je dejal. »Zakaj to? Vredna je dvakrat toliko.«

Mladi trgovec mu je pojasnil, da nujno potrebuje denarja, sicer bo propadel.

»Posodil vam bom dvajset tisoč dolarjev,« je rekel dr. Hudson. »Nimam jih, a jih lahko preskrbim. Vrnili mi boste kapital, ko vam bo spet dobro šlo. Ne bom zahteval nikakih obresti, in dokler bom živ, ne smete nikomur povedati, da sem vam posodil denar.«

»Kako čudno!«

»Počakajte, da slišite konec,« je mirno dejala Helena. »V teku treh let je trgovec prišel do denarja ter je na vsak način hotel plačati obresti za posojilo. Dr. Hudson ga je zavrnil. In kaj mislite, kaj je rekel, ko je zavrnil denar?«

»Nimam pojma!«

»Rekel je: ‚Ne morem ga vzeti, ker sem ga že sam vsega porabil!' Od zadnjega tedna... že štirikrat slišim ta stavek. Kaj mislite o tem?«

»Čudno!« je dejal Masterson. »Imate vi kako razlago za to?«

»Nobene.« Nato je živahno dodala: »Niste nikoli ničesar slišali o prvih letih življenja dr. Hudsona?«

»Ne; ali bi morda tisti čas nudil kako razlago?«

»Prav za prav ničesar... vsaj meni ne pove ničesar... kakemu dušeslovcu nemara bi... toda jaz nisem psiholog. In vendar... hotela bi vam reči... V ostalem ni to skrivnost. Vidite, Waynejevi starši so bili ubožni. Sam je moral skrbeti zase. Že kot deček je sklenil postati kirurg. Ko mu je bilo petnajst let, je prišel v Detroit, da bi se vpisal na licej in je delal v hiši nekega drja Cummingsa.«

»In se je oženil z njegovo hčerko. To mi je znano.«

»V Cummingsovi hiši je moral biti dr. Hudson vajenec, hlevar, knjigovodja in, kadar je bilo treba, pestunja, kuhar, tajnik in rešitelj.

»Kak rešitelj? V kakem pomenu rešitelj?«

»Tale dr. Cummings je bil dokaj sposoben zdravnik, s številnimi pacienti. Žal pa je čezmerno pil... od prilike do prilike. Takrat je moral Wayne najti opravičilo za njegovo odsotnost ter poslužiti kot odbijač med zdravnikom in njegovimi pacienti, bolnišnico in njegovo družino.«

»Nič kaj prijetna naloga za dijaka.«

»Ne,« je prikimala Helena. »Toda ta naloga ni bila brez nagrade. Dr. Cummings ga je visoko cenil in v času kesanja mu je obljubljal vso svojo hvaležnost. Kasneje ga je poslal na univerzo ter mu zagotovil študij medicine z zavarovalno polico (za primer svoje smrti), ki jo je Wayne lahko izkoristil prav v trenutku, ko je najbolj potreboval denarja. Kajti dr. Cummings je umrl, ko je bil Wayne študent zadnjih semestrov.«

»To pomaga pojasniti Hudsonovo poroko, ko je bil še študent,« je omenil Masterson. »Dekle ga je gotovo vzljubilo. Čutil se je globoko obvezanega tej družini, tako se je pač oženil.«

»Ni bilo natanko tako,« ga je popravila Helena. »Hotel se je odpovedati vsemu in živeti z njo v Arizoni, dokler ni umrla. V zadnjih štirih letih mu je bila ona največja skrb. Priznal mi je, da se ga je časih lotevalo malodušje, med tem ko je hodil na univerzo in študiral medicino, boječ se, da je navsezadnje še poklic zgrešil. Nato pa se je moralo nekaj zgoditi. Nekega dne je začutil povsem nov odnos do knjig in do svojega poklica. Dve skrivnosti sta..'. In jaz..., morda ponevedoma — sem ju skušala spraviti v medsebojni odnos. Toda... dovolj sva govorila o skrivnostih. Pojdiva, Tom, oglejva si moje rože.«

Masterson je stopil za njo na vrt. Čutil je, da hoče ostati sama.

in jo obsipal z vsemi ljubeznivostmi. Le gospodov obraz se je po teh mesecih nekam otolstil, bila pa ga je sama dobrota in nežnost. Kavarnarici je od črne zavisti tako odrevenel jezik, da je onemel, ulica pa je vedela, da bi tudi za njo ne bilo napačno, če bi si izbrala fanta .

Gostje pri »Slinastem polžu« so s svojimi zabuhlimi in rdečimi obrazi kar zadelali okna, kadar je švignil mimo elegantni bencinožèr njihove znanke, ki ni hotela kar nič poznati gnezda, kjer se je bila izvalila njena sreča.

Polagoma je postala vsa ta velika romantika vsakdanja, le sempatja se je dekličja glavica dvignila iznad vezenja in se je zazrlo zasanjano oko skozi izložbeno okno, kadar je zatrobil na ulici tisti romantični avtomobil. In glavica je vzdihnila:

»Oh, zakaj nisem jaz bila pri ‚Slinastem polžu'!«

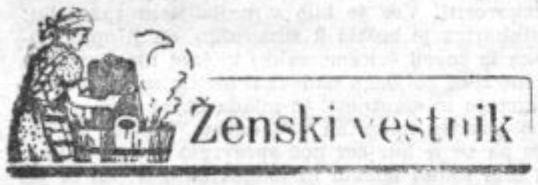

Korist rdeče pese

Vrednost rdeče pese naše gospodinje še vse premalo vpoštevajo. Ko je čas, da jo pridno uporabljamo — sezite po njej! Rdeča pesa se dá prav okusno pripraviti, ima pa v sebi znatno količino rudninskih snovi (zlasti lužnin) in vitaminov. Naše gospodinje pripravljajo peso izvečine samo kuhano, v solati. Večjo vrednost pa ima pesa v surovem stanju, kot sok ali surova v solati. Uporabljamo jo na sledeče načine:

Sok iz pese se priporoča kot zdravilna pijača. Poveča krvni obtok in delovanje žlez. Zlasti se priporoča za otroke, ki potrebujejo več vitaminov; tudi najmlajši se ga navadno ne branijo, ker je prijetno sladkega okusa. Peso olupi, zribaj na strgalniku, deni v krpice in stisni sok iz nje.

Surova solata iz pese dobro ustreza zaželeni menjavi pri kosilu ali večerji. Pripraviš jo zelo enostavno. Fino zribani pesi pridaš nekaj kapljic olja, nekaj limonovega soka, ščep sladkorja in soli in potem dobro premešaš. Prav okusna je pesa z majonezo. »Okrasiš« jo lahko z dodatkom zelene ali redkvice v obliki solate.

Kuhana pesa s hrenom. Nekaj glavic pese skuhaš do mehkega, jo olupiš in zribaš v rezančke. Nato ji primešaš nekaj kapljic olja, kis, ščep soli in po okusu pridaš še nekaj žlic očiščenega in nastrganega hrena. Jed postaviš na mizo 4 do 5 ur po pripravi, na primer za večerjo, ker je bolj okusna, če nekaj ur stoji, kakor pa, če jo takoj serviraš.

Dušena pesa. Glavice skuhaš do mehkega. Potem peso olupiš in zribaš na strgalniku na rezance. Tako jo pripraviš že prejšnji dan. Naslednji dan v kozici razbeliš malo masla in masti, nato prideneš zrezano peso, jo potreseš s soljo, kumino in pokapaš s kisom. Dobro premešaš in dušiš vse skupaj dve uri. Med dušenjem po potrebi prilivaš juhe ali vode. Ko je pesa mehka, ji dodaš nekoliko moke, prideneš malenkost sladkorja in popražiš. Po potrebi zaliješ ter pustiš vreti še četrt ure. Nazadnje dodaš še malo smetane — če pač kdaj piskrček za smetano ni popolnoma prazen.

Kako sušimo živila za zimo

Hrano hraniti ali konservirati se pravi, očuvati odvišno hrano iz časa, ko je je na pretek za čas, ko je primanjkuje. Zaradi rastja imamo hrane v poletju in jeseni preveč in zato hranimo ali konzerviramo za čas zime — ko rastje preneha — in za čas pomladi, ko se rast šele prične.

Načinov hranjevanja hrane imamo več, nepobitno pa je, da je najcenejši in najpreprostejši postopek v tem, da užitnim sadovom in rastlinam odtegnemo njih vlago, to je, da jih posušimo, jih s tem napravimo nepokvarljive, zmanjšamo zelo njih težo in obseg ter jim ohranimo vsa bistvena svojstva (okus, vonj, vitamine) in njih redilnost.

Kaj vse lahko sušimo? Vse, kar ima toliko vode v sebi, da nastopi na zraku gnitje.

Sušiti moramo na taki napravi, da sušina (sadje, zelenjave, koreni, zrnje in podobno ne dobi med sušenjem kakega kvarnega priokusa ali primesi.

Blago za sušenje pripravimo najprej s tem, da ga preberemo in operemo. Pri sadovih odstranimo, če to želimo, peške in koščice. Suhe češnje brez koščic izborno nadomestujejo rozine, ki so drage. Razpolovljene suhe marelice, breskve, češplje in češnje brez koščic se dajo odlično uporabiti v cmokih. Suhe borovnice dajo dober čaj, se namakajo v žganju in so odlično domače zdravilo. Vse te sušine poleg jabolk, hrušk in drugega so odlični prigrizki za staro in mlado ter dajo okusne kompote. Kdo ne pozna vrednosti suhih gob raznih vrst?

Sušiti se izplača danes vse brez razlike, ker se vse dobi in si s tem prihranimo sitno in nerodno iskanje pozimi,

ko se mogoče ne bo dobilo za večji denar kar želimo. S sušenjem si prihranimo torej poleg poti in časa tudi denar. Koliko zdravega listja zelja, ohrovta, pese, kolerabe, cvetače, mladega česna in čebule, svežih grahovih luščin, peteršiljčka, korenčka, špinače je šlo in še gre v pogubo! Vse to se izplača sušiti. Tanki deli listja se ločijo od štrclja in se ločeno sušijo. Štrcelj in koreni se poprek narežejo v tanke kolobarčke in se tako sušijo. Če ni dovolj povrtnine, se s pridom sušijo tudi mlade detelje, ki imajo mnogo škroba in beljakovin. Če smo le malo navihani, bomo take sušine zmleli na kavinem mlinčku in bomo iz njih dobili najlečšo zelenjadno moko, iz katere nam bo kuharica skuhala v raznih mešanicah najokusnejše juhe, piréje in špinače, ali pa jo uporabila kot podmeto pri drugih jedilih in s tem prihranila moko.

Taka zelenjadna moka bi se s pridom mešala v malem razmerju s krušno moko za peko.

Suši se mlad fižol v štroku, katerega pa je treba prej obariti. Pred uporabo se suhi mladi fižol namoči preko noči v vodi in dobi s tem spet svojo prejšnjo obliko in okus. Sušijo se paradižniki ,cvetača, kolerabice, razni koreni in gomolji, kratko vse, kar človeku daje narava za njegovo prehrano. Večji in debelejši komadi se razrežejo v tanjše oblike, da se laže posušijo. Odlična je moka iz suhega krompirja. Tudi suha čebula in česenj sta mnogokrat koristnejša in pripravnejša zlasti vprahu. Naribano zelje in posušeno se da koristno porabiti za izmeno zimske hrane. Poleg drugih koristi si prihranimo s sušenjem čas, sladkor, delo, prostor in pozimi še kurivo in pota.

Mnogo vrst sušilnic nam je znanih, ki se v take svrhe uporabljajo. Za meščana in malega gospodarja pa je uporabljivo le sonce ali pa domača mala sušilnica v zvezi s štedilnikom ali pečjo. Pomanjkanje drv in njih cena pa tudi to izključuje. V prodaji je mala električna sušilnica, domače zamisli in dela, ki zelo poceni deluje (v 3 do 4 urah porabi eno kilovatno uro (gospodinjskega toka). Marsikateri gospodar pa si sam omisli vso potrebno pripravo za sušenje.

Drobni nasveti

Fini kis iz zelišč. V zelo veliko steklenico daj sledeče: pest mladega zelenega peteršiljevega listja, močno pest pehtronovih listov s peclji, tri velike sardele (neumite, le na lahko izplaknjene, eno veliko čebulo, fino zrezano, dve popolnoma razcveteli remontaut rožl z listi. Vse to dobro zmešaj in prilij 2 l (najboljšega) vinskega kisa. Steklenico dobro zamaši in jo pusti 3 tednov. Nato filtriraj kis in ga uporabljaj zredčenega ali nerazredčenega. Drži se izborno. Na zelišča vliješ lahko še enkrat kisa in pustiš štiri tedne. Pri takem kisu ni potrebno uporabljati na solati nikakega olja.

Kako odpravimo madeže črnega vina? Te vrste madeže odpravimo iz perila s citronovo kislino ali klorom; toda pri uporabi kislin se tkanina navadno poškoduje. Zato se priporoča sledeče sredstvo: položi platno z madežem čimprej v kipečo vodo in pusti nekoliko minut kipeti. Madež bo izginil. Drugo priporočljivo sredstvo je sledeče: namoči perilo z madežem 24 ur v kislem mleku — če ga imaš — in ga potem operi v mlačni, pozneje pa v gorki vodi.

»Vzamem si nekaj dni počitka,« je rekla Helena. »Jutri odidem na deželo, pogledat Marto, sestro našega čuvaja. Strašno je potrta.«

»Ali bi vas lahko popeljal tja s svojim avtom?«

»Oh, Tom, veste kaj: pripeljite v soboto popoldne Joyce v Skalnati vrh. Takrat se bom najbrž počutila samotno. Dobro je, da sta si vi in Joyce ostala edina.«

»Da, res?«

Tom je sedel v svoj avto in pozdravil.

Helena se je počasi vrnila na vrt. Kako dobro, da sta si ona in Joyce ostali edina... Je bilo res tako?

ČETRTO POGLAVJE

Tega sobotnega večera je stari Nikolaj rekel svojemu nečaku, ko je vstajal od mize: »Vesel sem, da sem doslej živel.«

Zadnjih osem let njegovega življenja je bilo strahovito nesrečnih. Spoznati je moral, da mu je življenje odreklo najboljše zadoščenje. Že od mladih let je bila Merrickova najbolj vroča želja, da bi razvil veliko industrijo, kar je bilo zlasti težko, ker ni imel nobenih predhodnikov.

In ko je v dva in sedemdesetem letu razjahal tigra, ki ga je bil ukrotil — dogodek, ki so ga proslavili s sijajno častno pojedino, s katero ga je počastila Trgovska zbornica v majhnem mestecu Axionu, — je bil dokaj utrujen starec, s premoženjem, vrednim kakih dvajset milijonov dolarjev, s starim zvišanim krvnim pritiskom in cělo vrsto žalostnih spominov...

In to novo pokolenje..'. Da, Bobby je ljubezniv dečko. Nikolaj je užival v njegovi bistroumnosti, v njegovem osvajajočem nasmešku in njegovi ravnodušnosti do strica; ni pa ničesar obetal. Nikoli ni napravil nič pomembnega, razen da je znal igrati na klavir, da si je znal pridobiti in ohraniti prijatelje ter da se mu je posrečilo končati gimnazijo. Oženil se bo s kakšno nepremišljeno mlado žensko, ki si šminka ustnice in ki ga bo do smrti utrudila; poletja bo preživljal v Kanadi, zime v Cannesu, se posvetoval s svojim krojačem, obiskoval koncerte...

Zadnji študentovski dan njegovega nečaka..., stari Nikolaj se je pripeljal v svojem avtu v majhno vseučiliško mesto, kjer je zajtrkoval s svojim starim prijateljem, ravnateljem oddelka za kemijo. Ves je zažarel, ko je profesor Garland dejal:

»Ne vem, če ti je znano, Merrick, toda ta tvoj mladec je kakor ustvarjen za kemijo.«

»Zares? Hočete vi govoriti z njim, Garland? Več uspeha bo, ako mu vi porečete.«

Garland se je dolgo obotavljal, preden je odvrnil: »Stari moj, kemija pomeni trdo delo! Tvoj fant pa vè, da mu ni treba delati.«

In ko je videl razočarani Nikolajev obraz, je dodal, da bi ga potolažil: »Ne moreš ga grajati. Čemu naj bi se opasal z gumijastim predpasnikom in mešal smrdeče meso, namesto da bi užival življenje?!«

Tisti večer je staremu Nikolaju padlo težko breme z ramen. Ljubeznivo se je naslonil na Bobbyjevo rôko in skupaj sta se odpravila iz jedilnice v prostorno knjižnico. Ta je bila pribežališče staremu Nikolaju. Starec se je z vzdihom posadil v svoj priljubljeni naslanjač.

»Ali si hočeš prižgati, stric?« Primaknil mu je pepelnik. »Čuvstveni smo, kaj ne?«

Nikolaj je vneto vlekel dim, nato je rekel: »Bobby, policijski nadzornik je pravkar izprašal kuharico, ki trdi, da je strel padel natanko ob enajstih in deset minut, kajti ob tej uri navadno izpusti mačka.«

Bobby je bil nestrpen, hotel je ostati sam in ni mogel dočakati ure, ko bo stric segel po svoji knjigi in bo sam lahko odšel. Načrti, ki jih je zaupal starcu, so bili plod razmišljanja nekaj dni pa tudi noči, ko je po cele ure hodil sem in tja. Od trenutka, ko je bil njegov sklep storjen, je bilo pravično, da ga zaupa stricu. In tako je tudi storil.

Ko je Bobby prenehal govoriti, je bil starec za trenutek ves neumen, kakor da ne more verjeti. Naslonil se je na komolca in vprašal hripavo: »Kako, Robert? Bojim se, da te nisem prav razumel! Ponovi to!«

In Bobby je ponovil, počasi in mirno.

»Pogumen dečko si!« je rekel z zlomljenim glasom. Nato se je zasramoval svoje slabosti, vzravnal se je in dostojanstveno izjavil: »Čestitam, gospod! Bog te blagoslovi!...«

Ko si je Bobby zamenjal lakaste čevlje s čevlji za tenis, svečano obleko pa z lahko platneno srajco, je krenil skozi vrata, ki so vodila na kolovoz. Zunaj je svetila luna, nebo je bilo brezoblačno. Brez cilja je stopal po stezi, nato je krenil na travo. Večer je bil miren. Zadovoljen je bil, da je govoril s stricem. Jutri bi moral z avtom v Brightwood, da pove to tudi Nancy Ashfordovi.

Ko pa je belolasa nadzornica sprejela na pragu svoje majhne pisarne pričakovanega gosta, je takoj zaslutila, da ji želi povedati tisto, kar mu je na srcu, ne da bi vzbujal v njej presenečenje ali ganjenost.

Brez ovinkov je prišel z besedo na čan.

»Nu, torej, odločil sem se. To vas seveda ne bo presenetilo, saj je bila to najprej vaša zamisel. Zdaj je vse pripravljeno. Čez nekaj dni se vpišem na medicinsko fakulteto .. Ste zdaj zadovoljni?«

Nancy mu je ponudila roko, oči so se ji napolnile s solzami. A ni govorila.

»Razume se«, je naglo povzel Bobby, »da si ne delam nobenih utvar glede svojega sklepa. To pomeni dolgotrajen, težak trud, jaz pa seveda nisem nič kaj delaven. Minilo bo vsaj pet let, preden bom spoznal, ali imam kaj izgledov na uspeh ali pa sem se le osmešil. Lahko postanem čisto

Konec carske družine

V noči od 16. na 17. t. m. je poteklo 26 let, kar se je v ruski revoluciji odigralo eno njenih najbolj krvavih in brezobzirnih dejanj. To noč so odposlanci sovjetske politične policije v sibirskem Jekaterinburgu postrelili vso bivšo rusko carsko rodbino in njene najzvestejše spremljevalce, njihova trupla pa polili s petrolejem in sežgali.

Ob dvajsetletnici tega temnega dogodka je bivši predsednik prve ruske revolucionarne vlade, Aleksander Kerenski, izdal v Parizu knjigo z naslovom »Resnica o pokolju Romanovih«, iz katere navajamo naslednje odlomke:

»Dvanajstega marca 1917. leta jutraj se je car Nikolaj II. še čutil vrhovnega zapovednika v svoji državi. 15. marca pa je v salonskem vagonu dvornega vlaka, v štabu poveljnika severnozahodne fronte, generala Ruskega, obdan sicer še z vsem svojim sijajnim spremstvom, toda že docela osamljen, od vseh zapuščen, izdan od svoje okolice, zadnji vseruski cesar podpisal izjavo o odstopu.

Po podpisu odstopitvene izjave je car še tisti dan zapisal v dnevnik besede:

»Krog in krog je samo izdajstvo, zahrbtnost in bojazljivost.«

Car Nikolaj II. je docela razumel svojo osamljenost v tem trenutku, pa je kot docela navaden, zaseben ruski človek sebe in svojo rodbino izročil varstvu novih revolucionarnih oblasti.

»... le rodbina, ki jo je obiskala velika nesreča«

Mi, začasna revolucionarna vlada, ki jo je volja ljudstva komaj dobro poklicala na oblast, smo prav tako kakor car čutili in vedeli, da ni več vladarja — politične sile — in da stoji pred nami zares povsem navaden, od vseh zapuščen, osamljen človek, ki potrebuje varstva zase in za svojo rodbino.

Odvratni umor ruskega carja, njegove žene in njegovih otrok, izveden na skrivaj v temni kleti, je bil dejanje nesmiselne maščevalnosti. Priznati moramo ob tem spominu, da je Nikolaj II. lahko in brez borbe slekel s sebe sen imperatorja, ko se je na koncu znašel v rokah rabljev GPU, ter je pokazal izredno plemenitost in veličino svojega duha...

Po carjevem odstopu je izhajala vsa politika začasne moje vlade do njega in do njegove rodbine iz enega samega dejstva: pred nami ni stal več politični sovražnik ali, kakor radi pravijo v Sovjetski Rusiji, »ljudski sovražnik«, temveč je bila samo navadna rodbina, ki jo je obiskala velika nesreča. Ta rodbina se je postavila pod naše varstvo, mi pa smo bili dolžni, da jo varujemo in da z ničemer ne umažemo časti nove revolucionarne oblasti.

Toda kako bi se bila mogla rešiti ta carska rodbina v razbesneli revolucijski vihri, ko so tisoči demagogov razplamtevali v ljudstvu spomine na preteklost, pohlep po maščevanju, pohlep po krvi?...

Edina rešitev — beg čez mejo

Rešiti bi jo bilo možno samo na en način: spraviti carsko rodbino čez mejo. Za vojne niso bile samo vse tiste države, ki so se bojevale z nami, ampak tudi nevtralne, zaprte za morebitni prihod bivšega carja. Bilo je sklenjeno, da se obrnemo za to na angleško vlado. Naša odločitev se je ujemala z željo bivšega carja in carice.

21. marca 1917 je prvi minister za zunanje zadeve v začasni moji vladi P. Miljukov govoril o tem z angleškim poslanikom sirom Buchananom. 23. marca je iz Londona prišel odgovor:

»Kralj in vlada britanskega Veličanstva bosta srečna, če bosta lahko nudila v Angliji pribežališče bivšemu ruskemu carju.«

Na ta način že v prvih dneh ruske revolucije ni več bilo zunanjih zaprek za odhod carske rodbine iz Rusije. Toda za to so bile

nepremostljive notranje zapreke

Odločitev vlade, da bo odpeljala carsko rodbino iz Rusije (to odločitev sem razglasil v Moskvi 20. marca) je izzvala strahovito besnost in nejevoljo pri skrajnih revolucionarjih v peterburškem sovjetu. Prišlo je celo do poskusa ugrabitve carja z dvorca v Carskem selu, kjer je bil pod varstvom oborožene straže. Po naključju se je končala ta nočna ekspedicija brez uspeha za organizatorje, čeprav so revolucionarji že udrli v dvorec ter celo prišli do bivšega carja.

Da bi odpeljali carsko rodbino, bi bilo treba dobiti vlak od Peterburga do obal daljnega Ledenega morja, do Murmanska, kjer naj bi čakala angleška križarka. V tistem brezvladju, ki je vladalo za prvih revolucijskih dni na železnicah, kjer so razne vrste revolucionarnih »odborov« bile vsemogočne, je bilo to nemogoče.

Poskus, da bi odpeljali carski vlak iz prestolnice, bi nemudeno izzval stavko in sabotažo. Potrebno bi bilo čakati nekaj časa, vzpostaviti razrvani upravni aparat in nekoliko pomiriti ljudske strasti.

Za vse to so bili potrebni trije meseci. Šele v juniju je nastala doba, ko bi mogli izvesti načrt brez vsakega tveganja. Toda... — ta čas se je stališče angleške vlade glede prihoda bivšega carja in njegove rodbine na Angleško temeljito spremenilo.

Angleška vlada preklicuje vabilo

Že 10. aprila je bilo v angleških listih sporočeno uradno stališče zunanjega ministrstva. V njem je — zagonetno za nepoučene — bilo govora o tem, da »britanska vlada več ne vztraja na prejšnjem predlogu, da nudi gostinstvo carski ruski rodbini...«

Za tem nejasnim sporočilom se je skrival trdni sklep tedanjega predsednika angleške vlade Lloyda Georgea, da ne dovoli carski rodbini prihoda v Anglijo.

Nimam prostora, da bi zdaj razložil vse razloge, ki so vplivali na ta sklep Lloyda Georgea. Dolžan sem, da povem samo toliko, da so vsi ti razlogi izhajali iz »notranje političnih razmer v Angliji«, kar verjetno ni bilo brez podlage. Jasno, da Lloyd George ni mogel videti vnaprej tudi

---

povprečen zdravnik. Ljudje se mi bodo osmehovali. Govorili bodo: Da, nekdo je mislil, da lahko postane drugi dr. Hudson.«

»Vedela sem, da se boste takó odločili, Bobby,« je mirno dejala Nancy. »In zdaj, ko ste se odločili, sem prepričana, da boste tudi uspeli.«

»Vaše upanje mi bo pomagalo... mnogo!«

»Zdaj pa bi hoteli izvedeti vse, kar se da izvedeti o dr. Hudsonu, kaj ne?«

V majhni pisarni je postalo zadušljivo in Nancy in Bobby sta sklenila, da pojdeta na izprehod. Bobby je šofiral avto in poslušal; Nancy naj bi govorila. Nancy se je najprej spomnila nekaj pomembnejših dejstev iz življenja svojega junaka, zlasti njegovih številnih dobrih del in čudnega predsodka, da bi ostala prikrita.

»Njegova rodbina je vedela zanje?«

»Dvomim. Joyce je bila še v plenicah, ko je dr. Hudson že začel s tem čudnim delovanjem za ljudi. In ni verjetno, da bi ji bil pozneje to zaupal. Gospa Hudsonova je prihajala semkaj samo ob četrtkih zvečer, da je obiskala bolnišnico, in iz njenih vprašanj sem sklepala, da ji vsega tega ni povedal. Mnogi izmed tistih, ki jim je dr. Hudson pomagal, so prišli te dni k njej in ji ponudili svojo pomoč, če je potrebuje.«

»Vem nekaj o tem. Tom Masterson me je opoldne obiskal. Spremil je bil Joyce v Hudsonovo vilo, kamor se je za nekaj dni zatekla gospa Hudsonova. Hotel je, da bi šel z njim.«

»Morda bi storili bolje, če bi bili šli. Lahko bi mi telefonirali. Ali niste več videli Joyca?«

»Ne, odkar sem se vrnil iz Francije.«

»Mislim, da še niste imeli prilike, da bi se seznanili z gospo Hudsonovo?«

Bobby bi bil hotel, da ga tega ne bi vprašala. Morda se ne bi zlagal, ako bi rekel, da ne. Toda zavedal se je, da mora biti z Nancy Ashfordovo docela odkritosrčen.

»Pač,« je odločno odvrnil. »Célo uro sem prebil z njo, na neki poljski stezi. »In čez dolgo časa je dodal: »Toda ona me ne pozna.«

»Kaj hočete reči s tem?« je začudeno vprašala Nancy.

Na kratko ji je povedal, kako jo je slučajno srečal na cesti, zvečer, ko se ji je bil pokvaril avto.

»In... vam je bila všeč, kaj ne, Bobby?«

Skušal se je ravnodušno nasmehniti. Toda na mah je spoznal, da tej ženski ne more ničesar zatajiti.

»Draga gospa,« je priznal, »tako mi ugaja, da rajši ne bi govoril o tem.«

Veliki avto se je ustavil ob pločniku pred majhnim parkom. Nekaj časa sta oba molčala, nato je Nancy kar tako rekla: »Kakó usodno!«

»Zares!«

»In ni vedela, kdo ste?«

»Nisem ji mogel povedati.«

»Kaj mislite, kako dolgo boste lahko čuvali svoj... incognito?«

»Oh, to pač ne bi bilo težko,« je opravičujoče se vzkliknil Bobby. »Sicer pa mislim, da je gospa Hudsonova že popolnoma pozabila na tisti majhni dogodek.«

Nancy se je zasmejala.

»Bobby Merrick, ali zares mislite, da lahko mlada ženska, kakršna je gospa Hudsonova, vzbuja vtis, ki ga je bila napravila na vas, ne da bi si bila tega docela v svesti?«

»Gotovo! Zakaj ne? Vidite... vi jemljete vse to preveč resno. Gospa Hudsonova je bila pač ljubezniva, prisrčna in hvaležna za majhno uslugo. Ni imela vzroka misliti, da je vzbudila v meni kakršnokoli zanimanje. Zares, ko sva se poslovila, sem bil malone nevljuden.«

Izstopila sta in krenila v park. Našla sta prazno klopico. V skupnih spominih sta se začela pogovarjati o slabosti dr. Hudsona, da se je zanimal za težave tolikih ljudi in o debelem zidu skrivnosti, s katerim je bil obdal vsa svoja čudna dobra dela.

»Popolnoma gotovo je,« je s trdnim prepričanjem izpregovorila Nancy, »da ni bila le zgolj kaprica ta čudni način, kako je dr. Hudson nalágal znaten kapital v podjetja, od katerih ni nikdar ne pričakoval ne prejel nikakega povračila. Ni bil človek predsodkov. Ni bil čudak. Nikdar ni storil ničesar, kar ne bi bilo upravičeno. Prepričana sem, da je počenjal te čudne reči na tak skrivnosten način iz nekega jako določenega razloga. Gotovo je njegov osebnih uspeh v neki zvezi s tem. Ko boste odkrili, kak je bil ta vzrok, tedaj boste tudi vedeli, zakaj je bil Wayne Hudson tako velik kirurg!«

»Ali veste o vsem tem še kaj drugega razen tega, kar ste mi povedali?« je vprašal Bobby in jo prodirno pogledal.

»Imam zvezek... neke vrste dnevnik..., ki — mislim — da ga smete spoznati. Ni pisan v angleščini, niti v katerem drugem jeziku, ki ga poznam.«

»Morda... v španskem, nemškem ali grškem?«

Zmajala je z glavo in nadaljevala:

»Nekoč sem ga vprašala, kaj pomeni ta zvezek. Dobro se spominjam, da se mu je obraz zresnil, postal je zamišljen in nekaj časa se ni premaknil. Šele čez dolgo časa je odgovoril: ‚Obravnava zasebne zadeve.' Nato je smehljaje se dodal: ‚Smete ga brati, ako se vam bo posrečilo.'«

»Ali niste nikdar poizkusili?«

»Poizkusila?« je vzkliknila. »Ure in ure v teh zadnjih dneh.«

»In niste ničesar izvlekli iz njega?«

»Glavobol.«

»Rad bi videl tisti dnevnik!«

»Pokazala vam ga bom. Nihče nima večje pravice do njega. Še vedno je v bolnišnici, v blagajni.«

»Vrniva se,« je strastno dejal Bobby.

onega najstrašnejšega, kar se je poznejo zgodilo tedaj, ko je to stvar sklenil.

In zato se je po pokolju carske rodbine pri Lloydu Georgeu pokazala popolnoma razumljiva potreba, da bi vrgel s sebe vso odgovornost za to, in to še tembolj, ker je pokojni angleški kralj Jurij V, brat carjeve tete, do svoje smrti z veliko žalostjo prenašal nesrečni konec svojih bližnjih sorodnikov.«

Lloyd George je začel trditi, da niso Angleži nikdar umaknili vabila ruski carski rodbini, naj pride v Anglijo, vsaj dejansko ne, temveč car zato ni mogel priti v Anglijo, ker je začasna vlada bila »pod oblastjo sovjetov« ter ni smela ostvariti tega svojega sklepa.

Med Lloydom Georgem in menoj je ta spor trajal več let. Rešen je bil šele tu pred nedavnim in popolnoma v korist moje začasne vlade. Rešen je bil s popolnoma nepristranskim pričevanjem tretje osebe, hčerke pokojnega angleškega veleposlanika v Petrogradu, sira Georgea Buchanana. Ta je v svojih spominih v celoti ter v posameznostih, ki nam celo prej niso bile niti znane, potrdila, da je v juniju 1917, ko je bilo vse pripravljeno za odhod carske rodbine v Anglijo, iz Londona prišla odločna odpoved... V svojih »Spominih« je Lloyd George, ko je priznal dejstvo, postavil vprašanje: Če bi tudi bil od Angležev odobren carjev prihod, ali bi potem »slabotna začasna vlada« imela dovolj moči, da bi strla odpor levičarjev?

To domnevo popolnoma zavrača neko nedvomno dejstvo, namreč: odhod bivšega carja z rodbino v Tobolsk v Sibiriji, odhod, ki smo ga mi pripravili in izvedli docela naskrivaj. Celo javnost v Petrogradu je zvedela za to šele po dejanju.

Tobolsk je poslednja postaja

na poti carske rodbine k nesrečnemu koncu, ki je prišel 16. junija 1918. leta v Jekaterinburgu, prestolnici Urala.

To mesto se zdaj imenuje Sverdlovsk po prvem »predsedniku republike Sovjetov«, ki je hkratu s samim Leninom vodil iz Moskve usmrtitev Nikolaja Romanova.

Zanimiva in grozotna podrobnost je tale: poslednji car iz rodbine Romanovih in njegova družina so bili ubiti v hiši Ipatijeva. Ta Ipatijev pa je bil spet zadnji zastopnik tiste veje Ipatijevih, ki so nekdaj ustanovili samostan, v katerem se je skril pred poljskim preganjanjem mladi ustanovitelj dinastije Romanovih, boljar Mihael.

Če vržemo pogled na preteklost, vidimo, kako so se v poslednjih mesecih življenja bivšega carja vsi dogodki okoli njega spletali v usoden vozel. Tudi to svojo usodo je zadnji car čutil, lahko rečemo, vse svoje življenje.

Še davno pred vojno in revolucijo je car Nikolaj II. govoril svojemu ministru Stolipinu:

»Nič od tega, česar se lotevam, mi ne bo šlo izpod rok. Odveč sem. V tem primeru je ljudska volja brez moči...« Dan 6. maja (rojstni dan Nikolaja II.) je praznik velikega trpina Janeza. Kolikokrat sem sam sebi govoril njegove besede: »Tisto grozotno, pred čemer me je bilo strah, se mi je zgodilo, tisto, česar sem se bal, me je zajelo.«

Tako je govoril sam o sebi pokojni, zadnji car Rusije.

DOBRO JE PAZILA

Nova služkinja ne zna kuhati. Gospa hoče pripraviti zvečer nekaj posebnega za večerjo, ker ima goste. Pred odhodom v svojo sobo, kjer se mora preobleči, pravi služkinji.

— Rezika, pazite, kdaj bo začela juha vreti.

Čez pol ure je stanovanje polno dima in smradu po prismojeni jedi. Gospa plane v kuhinjo in opazi, da se je juha prismodila. Služkinja jo sprejme z zadovoljnim smehljajem.

— Dobro sem pazila, gospa, — se pohvali, — vreti je začela točno ob šestih.

Dar govora — božji dar

Govor je kakor zdravje. Eno ko drugo predstavlja ogromno premoženje, ki je hvala bogu zmerom davka prosto, ki pa tudi ni nikjer naprodaj, ampak je že usojena dobrina vsakega poedinca, tako bogatina kakor siromaka. Bog nam je dal, da se okoriščamo z njim po svoji mili volji. In kakor znamo zdravje ceniti šele takrat, ko se nam začne kujati, tako nam je govor deveta briga, dokler nam teče gladko ter se začnemo zanj zanimati šele, ko se nam v govornem aparatu kaj pokvari — z drugo besedo: kadar imamo opravka z govornimi težavami in motnjami.

Normalno govoreč človek je zelo malo zanima za svoj govor. Normalno govoreč človek ima govor za nekaj povsem umevnega in se zato zanj tudi nič ne briga. Zato se marsikomu zdi nemogoče, da morejo govorne težkoče sploh obstojati. Od tu tudi največkrat napačno ravnanje z logopati, kakor imenujemo s skupno oznako vse, ki trpe na pomanjkanju govora.

Zdrav govor je v današnjih časih za obstanek do malega tako potreben, kakor zdravi udje. Imamo celo armado nesrečnikov, ki jim ni dana lepa in čista beseda in ti vedo, kakšna velika dobrina je lep govor.

Cela vrsta gluhonemih, sluhonemih, jecavcev, brbotavcev in bebljavcev se trudi, da bi dosegla lepote govora in bila deležna dobrin, ki jih ta nudi. Zadnje tri napake pa so tako podobne ena drugi, da jih neuk človek meče vse v en koš. Prav je, da se ljudje s temi napakami poblizje spoznajo, za kar jim prav pride knjiga »Govorne motnje«, ki je pisana nalašč za roditelje in vzgojitelje.

Govor v svoji zunanji obliki je le gibanje govornega mišičevja, kakor je hoja gibanje nog. Navadno se vse mišičevje harmonično razvija. Tako se v večini primerov pojavi že dovolj dober govor, ko otrok shodi. Zgodi se pa tudi, da zna otrok govoriti, še preden je shodil, ali pa tudi narobe. Vse to ureja narava in se nam ni potreba umeševati, narava sama bo storila tako, kakor bo za otroka najbolj prav.

Značilno je, da je jecanje prav posebno razvito pri moških. Med sto jecavci dobimo do 90 moških in le do 15 ženskih, zato pa imajo te izredne težke motnje.

Na razvoj otrokovega govora vpliva predvsem njegova okolica. Kakor otrok sliši, tako potem tudi posnema. Če ima priliko poslušati krog sebe lepo in jasno govorico, bo tudi njegov izrek tak. Obsojanja vredno je spakedranje nekaterih mamic in tetk, ki mislijo, da jih bo otrok bolje razumel, če pravijo »lucka« namesto lučka, »stala mama« namesto stara mama. Kako naj potem dobi pravo izgovorjavo, če pa ima take vzore.

Govornih motenj je zelo veliko. Najbolj razširjeno je jecanje. Jecanje je po najnovejših dognanjih duševna motnja, ki se kaže v nekem krčevitem zatikanju govora. V mnogih primerih utegne jecavcu govor popolnoma odpovedati. V glavnem delimo jecanje na količno in tonično. Pri kloričnem nastajajo težave govora pri prvih črkah besede, na primer pppet. Pri toničnem pa nastajajo težave pri gotovih glasovih, na primer p——et.

Pomoč takim je zelo težka, vendar se da s trudom vse doseči. Prvi, ki naj bi otroku pomagal iz te težave, naj bi bili tečaji, ki naj bi se vršili med počitnicami. Drugi so za to poklicani starši in vsi, s katerimi ima otrok opravka.

Tudi brbotavci so reveži. Posledica te napake je hlastav, izprevržen in često popolnoma nerazumljiv govor. Namesto da bi rekel gospod profesor, pravi gos sofesor«. Brbotavca moramo na njegovo napako neprestano opozarjati, vendar utegne brbotanje z leti samo miniti.

Beblanje se kaže v opuščanju in pomanjkljivosti izrekanja posameznih glasov. Bebljavec pravi namesto kokoš ooš. Najhujšo obliko blebetanja imenujemo hotentotizem, kajti pri tem je govor popolnoma nerazumljiv. Težji primeri ne kvarijo le blagoglasja, ampak tudi razumevanje govora. Zlasti velja to za seslanje in noslanje, ki utegne imeti v poklicu usodne posledice.

Starši naj si o govornih težkočah zapomnijo predvsem sledeče: Dajte otroku priliko, da bo posnemal dober, vzoren govor, potem smete pričakovati, da bo tudi njegov govor tak, kakor si ga želite!«

Mračilo se je že, ko sta prispela v Brightwood.

Nancy je šla po dnevnik in ga položila na pisalno mizo, pred Bobbyja. Bobby je sedel in ga vzel v roke. Na prvi strani je bilo zapisano z značilno Hudsonovo pisavo:

»Kogar utegne zanimati.«

»Nikogar ne more zanimati bolj kakor mene!« S pogledom je ošinil Nancy, kakor da pričakuje potrdila od nje. Prikimala je.

»Zdaj pa obrnite list, in videli bomo, ali boste kaj razumeli!«

Bobby je dolgo in pazljivo ogledoval pisavo.

»Skrivna pisava!«

»Težko jo bo razvozljati,« je rekla Nancy. »Vidi se, da dr. Hudson ni maral, da bi za njegovega življenja prišla na dan dejanja, ki jih je tako skrival. V tem zvezku je vsa njegova skrivnost. Komur se bo posrečilo prečitati ga, ta bo izvedel resnico.«

»Ali ste že kdaj videli kaj podobnega?« je vprašal Bobby.

»Tale prva stran je gotovo nekak predgovor,« je pojasnila Nancy. »Videli boste, da so vse druge strani polne. Ta ima pa samo deset vrstic. Biti mora uvod, pojasnilo, posvetilo... Vzemite ga s seboj. Ali poznate grški jezik?«

Bobby je prikimal:

»O, poznam črke,« se je pohvalil, smehljaje se.

»To zadostuje...« Kakšna je zadnja črka grške abecede?«

»Omega,« je odvrnil Bobby.

»Omega je neke vrste znamenje, ki pomeni konec vseh stvari, kaj ne?«

Prikimal je.

»Koliko črk ima grščina?«

»Štiri in dvajset.«

»Katera črka je dvanajsta?«

»Mi,« je odvrnil Bobby.

»Prav... Ako pomeni omega konec, kaj mislite, kaj pomeni mi?«

»Sredino!...« je menil Bobby.

Resno je opazoval predgovor in videl je, da si skoraj pravilno sledita ciki mi in omega.

»To naj bi bila sled?«

»Mislim,« je odvrnila Nancy. »Toda meni ničesar ne pové.«

Vso pot domov ni vedel Bobby Merrick natanko, kje pravzaprav je, medtem ko je z največjo naglico vozil po dobro mu znani poti, ki ga je vodila v Windymere. Opolnoči je spravil avto v garažo in krenil v svojo sobo. S skrivnostnim dr. Hudsonovim zvezkom je sedel za pisalno mizo, s svinčnikom in kupom papirja v rokah. In ko se je jelo svitati, je še vedno poizkušal, ne da bi izgubil pogum.

Ko je Meggs odprl vrata in mu sporočil, da je zajtrk pripravljen, ga je našel sedečega za mizo, popolnoma oblečenega, spečega, z glavo naslonjenega na roké. Obrnil se je Meggs na prstih in oči so se mu zasvetile.

Čez minuto je zmagoslavno sporočil kuharici: »Izgubili ste stavo!«

»Spet pijan?«

»Kakor čep!«

SESTO POGLAVJE

V siju svetlobe, ki ga je metala zastrta svetilka na mizo, se je svetilo orožje, s katerim se je bila oborožila mlada gospa Hudsonova, da bi se borila proti spancu; s sklepom, da bo bdela, dokler se ne vrne Joyce, je šla v svojo sobo, opremljena z eno knjigo, dvema revijama in mapo, polno pisemskega papirja.

Malo pred drugo uro je izgubila bitko in zdaj je spala v siju svetlobe, ki ji je padala na obraz.

Kmalu po dr. Hudsonovi smrti sta se Joyce in Helena odtujili druga drugi. V prvih dneh sta se bili sicer navezali s tesnejšimi vezmi, ki so bile, če že ne vezi njunega nekdanjega tovarištva, vsaj poroštvo bodoče medsebojne podpore... Vendar to ni trajalo dolgo.

Joycina bol, ki je bila teden dni neutolažljiva, se je kmalu polegla. Ko je nekega dne izjavila, da ne namerava še naprej sedéti in močiti s solzami robčkov, je govorila iskreno. Njena opravičila, ko se je pozno zvečer vračala domov, so bila plašna in negotova.

»Nikar me ne čakaj, dragica!« je ob devetih ugovarjala Joyce. »Grem z Nedom (ali Tomom, ali Patom, ali Filom). Utegnemo biti kasni, veš! Kam...? Oh, ne vem še... Morda nekam plesat, potem k večerji... h Gordonsu, ali kam drugam...«

»Nimam rada, da hodiš h Gordonsu, Joyce. Zares..., nič kaj prikupen kraj... Obljubi mi, da ne pojdeš tja, prosim te!«

»O, odlično! Vendar vedno ne odločam jaz. Spremljevalec ima pač tudi pravico, da poreče svoje.«

Na odeji je ležalo nekaj pisem; eno od Heleninega brata Brenta, kratko, očetovsko, v katerem se stavlja na razpoloženje svoji »sestrici«, zdaj, ko so se njene odgovornosti še povečale.

Drugo pismo je bilo kratko sporočilo, ki ga je bil napisal neki Merrick. Pisec je marsikaj le na pol povedal, marsikaj si lahko bral med vrsticami. Vpisal se je na medicinsko fakulteto, nadejaje se, da bo lahko nekega dne koristil v poklicu, v katerem se je njen oče tako zelo odlikoval.

»Nikdar ne bi pričakovala kaj takega,« je dejala Joyce, ki je čitala pismo Heleni.

»Mogoče je storil to v navdihu,« je menila Helena.

Joyce je brala dalje sama zase. Ko je pismo prebrala, ga je nejevoljna zagnala na mizo.

PO SVETU

× **Če bi spravili iz morij vse zlato, bi ga dobil vsak človek 5000 kg.** Morje ni bogato samo po rastlinstvu in živalstvu, temveč ima v sebi tudi mnogo rudnin. V morje izlivajoče se reke prinašajo s seboj razstopljene snovi, morska voda izhlapeva in se vrača v obtok vode v naravi, dočim se soli iz nje izločijo in ostanejo v morju. Med drugim prihaja v morje s sladko vodo tudi kralj kovine, zlato. Zlato je v vodi v obliki drobnih delcev, torej neraztopljeno. Ti delci so sicer zelo drobni, a vendar je v morju mnogo zlata, kajti pomisliti moramo na ogromne množine morske vode, ki pokriva znaten del površine naše zemlje. Že več je bilo poskusov pridobivati zlato iz morske vode. Naj omenimo samo metodo ameriškega inženirja Tradwella. Njegova metoda je v tem, da se potiska pod visokim pritiskom morska voda skozi ultrafilter, na katerem ostane tenko blato. En kubični meter blata ostane na ultrafiltru, če stisnemo skozenj 200 kubičnih metrov morske vode. V blatu je 200-krat več zlata, nego v enaki množini morske vode. Poskuse so delali v Kaliforniji in v kubičnem metru morske vode so našli 53 miligramov zlata. V kubičnem metru blata na filtru je bilo 10 miligramov zlata, poleg tega pa še 18 gramov srebra. Iz blata so spravili zlato po tako zvani kvanovi metodi. Američani so izračunali, da je ta način pridobivanja zlata za 11% cenejši od onega v južnoafriških rudnikih. Nadaljno pocenitev pridobivanja zlata vidijo Američani tudi v tem, da se bo dala izkoriščati energija plime in oseke. **Tako pravi poročilo iz Amerike, ki ga je pa treba** seveda sprejeti s primerno rezervo. Za zlato v morski vodi so se zanimali že mnogi učenjaki.

× **Dež v mestih in na deželi.** Vedno znova se lahko prepričamo, da dežuje v velikih, na industriji bogatih mestih pogosteje kakor zunaj na podeželi, kjer je prahu v zraku zelo malo. Če je v zraku mnogo prahu ali saj, obenem pa mnogo vodnih hlapov, se naberó okrog vsakega delca prahu ali saj vodni hlapi in nastanejo deževne kaplje. Posledica je, da začne deževati. V velikih mestih pa vpliva na vreme tudi veter, ki navadno spremlja dež. Če pīha, recimo, veter od zapada proti visokim hišam zapadnih mestnih okrajev, se odbija od njih in mora se dvigati. Dvigajoči se veter pa žene dež proti vzhodnim mestnim okrajem in tedaj posebno močno dežuje v središču mesta in v vzhodnem delu, dočim je dežja v zapadnih mestnih okrajih razmeroma malo.

× **Kdo bi uganil, zakaj?** Med Evinimi hčerkami jih je mnogo, ki jih je v življenju prevzelo hrepenenje po nekem skrivnostnem in romantičnem koncu. Taka je bila lepa in mlada Američanka Starrova, katere truplo so naplavili morski valovi na obalo blizu New Yorka. Večno je romala po morju. Velike ladje so bile njen dom. Za to se je tudi v morju razlila skrivnost njene tragične smrti. Domnevajo, da je bila v zvezi s sleparskimi igralci. V nekem angleškem pristanišču si je pognala kroglo v sence lepa neznanka srednjih let. Po njeni smrti so dognali, da je nešteokrat preplula veliko lužo in si med vožnjo iskala moža. Bila je lepa, silno bogata, a ga kljub temu ni našla. Prav tako skrivnostna je bila tudi bogata Američanka Bornetova, ki so jo našli zastrupljeno v razkošni kabini na neki ladji. Steklenička strupa pod njenim zglavjem je pričala o njeni prostovoljni smrti, dve brzojavki pa o njenem skrivnostnem življenju. V prvi je nekdo javil, da je umrl njen zaročenec, v drugi pa ji nekdo sporoča, da se ne sme nikoli več vrniti v Ameriko.

× **V spanju je izpovedal svoj zločin.** V Budimpešti je nedavno izbruhnil ogenj v nekem cirkusu. Požar je napravil za 200.000 lir škode. Kako je nastal ogenj, niso mogli pojasniti, dokler ni neki uslužbenec podjetja v spanju izdal svojega dejanja. Lastnik cirkusa je bil proti uslužbencu v zastanku z mesečno plačo, zato se je mož nad njim maščeval in mu zažgal šotor.

Pregled letalskih torpedov v skladišču nekega italijanskega letalskega oporišča

Jakob Žuža:

Smrtna vožnja

Po lepi cesti, speljani po eni izmed številnih prijaznih dolinic loškega hribovja, sva lepega poletnega dne pred vojno z dekličem veselo kramljala in občudovala krasno naravo v neštetih pestrih barvah. Tilka je bila židane volje.

Cesta naju je pripeljala vrh majhnega grička, v daljavi se je belila krasna, široka cesta. Izginjala je za hribčki, pa se zopet in zopet drugje vsa mična in vabljiva prikazovala očem.

Bila sva turistovsko opremljena, prihajajoča preko Blegaša in dokaj utrujena. Nenadno je obema hkrati ušla beseda, da bi bilo nebeško prijetno voziti se po cesti, ki je pred nama tako zapeljivo vabila v daljavo...

Kakor bi se vzel iz tal, pribrenči ta trenutek za nama prazen, odprt luksuzni avto. Ustaviva ga in vprašava šoferja za ceno. Ker ni pretiraval, smo se pogodili.

Zabrnel je spet motor in švignili smo ko puščica po gladki beli cesti.... Toda ne dolgo, morda nekaj kilometrov, in že je cesta zakrenila pod visoko goro. Tu se je odcepila mnogo slabša cesta, speljana preko divjega potoka strmo v breg. Ravno sem premišljeval, ali bi mogel avto po taki cesti, ko zavije šofer meni nič, tebi nič po njej! Začudeno ga povprašam, čemu ne po oni spodnji, ko je vendar neprimernejše lepša. Odgovoril je, da jo nedaleč odtod popravljajo in da morajo zato začasno uporabljati slabšo. Opazil sem, da je zelo razburjen, zato ga nisem več izpraševal.

S strmega pobočja je cesta krenila proti popolnoma navpični pečini, visoki do 300 metrov. Nekako preko sredine je bil v steno vklesan strm žleb, ki je poševno prečkal kamenito maso in in na drugi strani dobrih 50 metrov više izbijal iz stene na nasprotno pobočje. Po tem vrtoglavem žlebu, kjer bi se človek obotavljal iti peš, je držala naša cesta! Še pred žlebom je postajala vsak hip slabejša in nevarnejša. Ko pa smo zavozili v žleb, nama je s Tilko zastala kri v žilah. Za glavo debeli kamni so vsevprek ležali po cesti, ki je bila komaj toliko široka kakor avto. Na levi je pečina navpično kipela navzgor, mestoma pa je v obliki galerij visela preko ceste v prepad in to tako nizko nad cesto, da smo se morali globoko sklanjati, sicer bi si bili razbili glave ob skalah. Najstrašnejše pri vsem tem pa je bilo, da ni bila cesta niti za las zavarovana, a desna kolesa vozá so vozila le še za ped od roba prepada — — —

Samo enkrat sem pogledal navzdol, pa sem onemel od groze! — Sto metrov navpično pod nami je razbesneli gorski potok v ogromnem slapu padal med divje razklano skalovje. Ledeni dihi razpršene vode so sunkovito udarjali do nas in peklenski trušč padajočih vodá je stresal in grizel do kosti — — —

Odskočil sem in se obrnil v drugo stran v steno. Tilka je bila čudovito mirna, le mrtvaško-bleda in brez besede. Šoferju je curkoma lil pot s cela; obraz mu je bil bled in negiben kakor tiste skale, ki so nas obdajale. Krčevito je stiskal krmilo in srepo gledal na pot pred seboj: napela se mu je slehrna mišica, vsak delec njegovega bitja je služil vozilu, ki je brzelo po žlebu preko 60 km na uro. Veliki kamni so frčali izpod koles drvečega voza preko obronka v ogromnem loku v prepad, kjer so se v divji strugi raztreščili na tisoč koscev . . .

Včasih nas je zaneslo čisto na rob; tedaj me je stisnilo v grlu in zakljuvalo v glavi, da se je stemnilo pred očmi. Že sem iztegnil roko po šoferju, da bi mu rekel, naj ustavi, ali naj vsaj vozi počasneje, ko Tilka obupno zakriči in pokaže nanj. Pogledam ga, sklonjen naprej, v lice — pri volanu je sedel blaznež! Oči je imel krvave in izbuljene, iz ust mu je silila krvava pena in neprestano je pritiskal na hupo. Začutil sem, da sem obsojen na smrt, saj v takih okoliščinah ni bilo rešitve.

Bili smo šele sredi pečine, ko je cesta sunkoma krenila navkreber. V zadnjem trenutku smo zdrknili s sedežev; toliko da je avto še smuknil pod preveso na drugo stran.

Strahovito je zahreščal motor in se pognal v strmino, hujšo od najstrmejše strehe.

Vrh klanca je bil most, ki je držal preko navpičnega kamina, izklesanega po hudourniku v steno.

Most je bil iz debelih hlodov, vendar pa ves razdejan. Hlodi so bili nametani drug preko drugega, celi pomešani z nalomljenimi. Vmes so tičale velikanske skale, a drugje zopet so se režale mogočne luknje, ki so pretile požreti cel avto z nami vred.

Pred mostom se je avto za hip ustavil, nato pa se je začel počasi pomikati nazaj, očividno, da vzame močnejši zalet. Nehote sem pomislil na zavore, in streslo me je ob tej misli. Tilka poleg mene je ležala negibna s priprtimi očmi — bolje je bilo zanjo.

Srečno se je avto povrnil pod preveso. Čudil sem se, da blaznež vozi tako sigurno. Morda pa le ni blazen? Mala iskrica upanja se je vžgala v meni.

Zopet je zahreščal motor in ponovno smo šinili kvišku. Tudi to pot se je avto pred mostom ustavil — a le za hip. Takoj nato se je v divjem diru spustil zadenski navzdol — — —

»Zavora!« je kriknil šofer, se izvil izza volana ter se pognal v brezno —

Postal sem neobčutljiv za vse. V trenutku sem preskočil pregrado in krčevito zgrabil volan — a bilo je že prepozno. Tisti mah je avto treščil z zadnjim delom ob steno ter s strahovitim truščem odskočil preko roba — — —

Še vedno sem bil pri zavesti. S peklensko brzino smo padali v prepad, a tistih nekaj trenutkov se mi je zdela neskončna večnost . . . Zazdelo se mi je, da letim v ogromnem letalu, ki je zgrešilo orientacijo. Oči niso nikjer zadele na čvrsto točko. Vse se je sukalo, vrelo, kipelo in brzelo okrog mene. Svetloba se je neprestano mešala in menjavala z neprodirno temo...

Slednjič vendarle: oglašujoč tresk, trenutna bolečina in —??!

*

Odprem oči: ležim na tleh pred posteljo. Z desnico se krčevito oprijemljem stranice. S čela mi lije mrzel pot. Poleg mene leži prevrnjena omarica in razbita nočna posoda. Z umivalnika nalahno curlja voda — — —

Grozne sanje!

*

Ni hudir, ko smo do dveh zjutraj slavili obletnico bratove ženitve!

SMEŠNICE

MODERNA

»Ampak, Andraž, sedi vendar bliže k meni — saj ni treba, da bi vsak takoj vedel, da sva mož in žena!«

***

ZMOTA

»Tonček, zakaj ne greš v šolo?«

»Sploh ne bom več hodil, ker se je učiteljici zmešalo. Rekla je, da je ena in štiri pet, potem pa je trdila, da je dve in tri pet.«

NA RAZSTAVI

Obiskovalec razstave: »Koliko stane ta slika?«

Slikar: »Dva tisoč lir.«

Obiskovalec: »Človek božji, kaj vendar mislite? Saj tako visoko stavite cene, ko da bi bili že najmanj tri sto let mrtvi.«

VAJENSKA

»Kadar je pomočnik bolan, pravijo, da je pijan, če je pa mojster pijan, pa pravijo, da je bolan,« je rekel vajenec vajencu.

ZA DAVKE

»Vlomili ste v davčno upravo in odnesli visoko vsoto denarja. S čim se zagovarjate?«

»Gospod sodnik, saj sem denar takoj drugi dan prinesel nazaj, ko sem plačal zaostale davke.«

PREVIDNOST

Ona: »Zakaj greš pred hišo stat, kadar jaz pojem? Mar me nočeš poslušati?«

On: »Ne maram, da bi sosedje mislili, da te pretepam. Zato grem ven, da me vidijo.«

BELOUŠKA

Nekje je bilo zapisano: »Kdor se poroči, je v podobnem položaju, kakor tisti, ki mora seči v vrečo, v kateri je sto gadov in ena belouška. Vsak lahko stavi sto proti eni, da bo gada zagrabil.«

KAVALIR

Ona: — Upam, da boste požneje zopet plesali z menoj.

On: — Seveda, gospodična, nikar ne mislite, da sem prišel sem samo zato, da bi se zabaval.

DED IN VNUK

Vnuk radovedno ogleduje deda, nazadnje ga pa vpraša:

— Dedek, ali si bil tudi ti kdaj tako majhen, kakor sem jaz?

— Seveda, drago dete.

Vnuk se zamisli, potem pa pravi:

— Gotovo si bil čuden s to sivo brado in očniki.

NI BILO MOGOČE

— Ali je klečal pred teboj, ko ti je odkrival ljubezen?

— To ni bilo mogoče.

— Zakaj pa ne?

— Ker sem mu sedela na kolenih.

NE DA SE ZASAČITI

On: »Ti me varaš, Lenka. V sanjah si govorila o nekem Pavlu.«

Ona: »Kako si smešen! Meniš, da me boš zasačil, pa se ne dam. Saj mu sploh ni ime Pavel.«

DOBRI POSLI

— Kaj, radi bi, da bi vam povišal plačo, ko sami dobro veste, kako slabo gredo zadnje čase posli! Bodite veseli, da vas še nisem vzel za družabnika.

Domače zdravilne rastline

Kako jih nabiramo in sušimo

13. NAVADNA KRHLIKA

Navadna krhlika je šibast grm ali nizko drevesce in uspeva po vlažnih gozdnih prostorih in grmiščih. Lubje je gladko, temnopepelasto in posejano z belimi pikami. Redke veje so tanke in dolge ter precej na redko porasle z listi, ki imajo kratke pecije in jajčaste ploskve. Iz glavne žile izvira 7—9 stranskih žil, ki se ob robu lokasto zavijajo proti vrhu. Rob je cel. Ob listnih pecijih izvirajo 3—5 mm dolgi, zelenkasti cveti, po dva ali več (do 10) skupaj. Na cvetu razločiš peterodelno čašico, pet venčnih lističev, prav toliko prašnikov in en sam pestič. Plod je kot grah velika, **strupena** jagoda, ki je izprva zelena, potem rdeča in naposled črna. V vsaki jagodi sta dve semeni.

Zdravilno je lubje, ki ga nabiramo spomladi. V ta namen razrežemo ali razžagamo debla in debelejše veje v 30 cm dolge palice, ki jim snamemo lubje, potem ko smo ga po dolgem prerezali. Lubje posušimo na solncu. Suhe cevke povežemo v butarice in hranimo do prodaje na suhem.

MALI OGLASI

ŠIVALNI STROJI, pogrezljivi, šivajo naprej in nazaj, vezejo, krpajo, stalno na zalogi pri — »Triglav«, Resljeva cesta 16.

Križanka št. 21

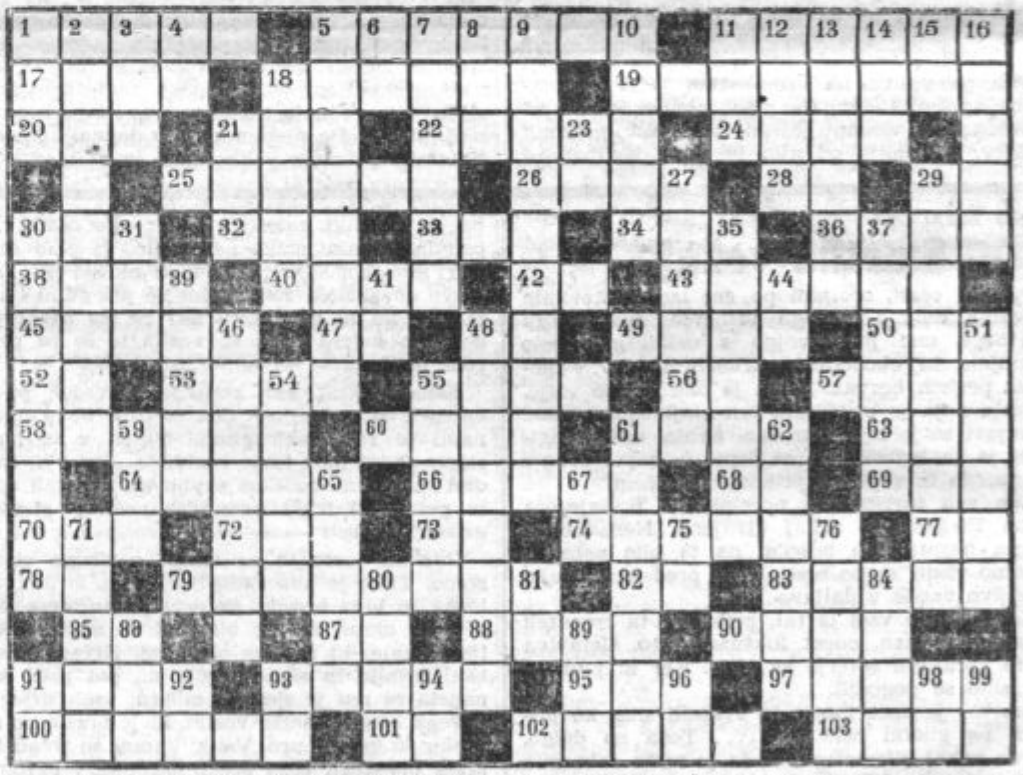

Besede pomenijo:

Vodoravno: 1. vesela družba, udeleženci velike gostije, 5. trgovsko pooblastilo (tujka), 11. gibben, prilagodljiv, 17. preteklo leto, 18. težka svila, 19. zabavne prireditve, 20. predplačilo, 21. zemlja po grško (pomisli, kako se pravi s tujo besedo zemljepis), 22. zaslomba, pomoč, 24. konec, rezultat, 25. kemična prvina, ki se rabi v večjih količinah kot umetno gnojilo, 26. površina žive kože, 28. okrajšan podredni veznik, 29. začetek molitve, 30. na, glej, 32. žensko ime (množina), 33. reka v Egiptu 34. mestece v Poadižju, 36. angleško pristanišče v Arabiji, 38. reka na Češkem, 40. evropsko glavno mesto, 42. oblika pomožnega glagola, 43. južno sadje, 45. mizarsko orodje, 47. dva enaka samoglasnika, 48. polovico pete, 49. praded, patriarh, 50. del obraza, 52. v moki, 53. pokrajina v severni Grčiji, 55. vrsta konja, 56. v jati, 57. kratke palice z debelejšim koncem, 58. črta največjega zemeljskega obsega, ekvator, 60. enote za določevanje količine, 61. požeto žito, 63. planina v Sev. Srbiji, kjer so bili v prejšnji svetovni vojni poraženi Avstrijci, 64. področje, posel, stroka (tujka), 66. del rastline, 68. osebni zaimek, 69. okrajšano tuje moško ime, 70. nasprotje od telesa, snovi, 72. da po češko, 73. sredi leče, 74. strah, poplah, zmešnjava (tujka množina), 77. medmet, 78. medmet, 79. stalen, stanoviten (tujka), 82. besedica, ki poudarja preteklost, 83. velika pragozdna žival, 85. začetek abecede, 87. površinska mera, 88. velike ptice, 90. del besede, 91. sorodnik v premi črti, 93. hlev, prostor za živino, 95. tuje moško ime, 97. ošabni, pretirano ponosni, 100. reve, uboge, 101. oziralni zaimek, 101. samo, le-to, 103. svetopisemska oseba.

Navpično: 1. poželjenje, strast, 2. del električne napeljave, 3. žensko ime, 4. osebni zaimek, 5. akademsko izobražen vzgojitelj, 6. grška črka, 7. nerodno, neprožno, 8. del strehe, 9. je izgubil življen je v vodi, 10. hrib pri Beogradu, bivša jugoslovanska poročevalska ustanova, 11. domače živali, 12. žensko ime, 13. uglajenega vedenja, 14. potomec Noetovega sina Sema, 15. v Peci, 16. rimski cesar, ki je preganjal kristjane, 18. jezno, divje, 21. portugalska kolonija v Prednji Indiji, 23. grška črka, glej 6. navpično, 27. fevdalni podložnik, 29. ni vegetarijanec, 30. pozemeljski raj, kraj, ki ga ni (tujka), 34. dve skupno, 35. preučevalci človeškega telesa, 37. zvezda, žensko ime (množina), 39. evropsko glavno mesto, 41. italijanski spolnik, 44. glej 28. vodoravno, 46. podrobneje označiti, orisati, 48. omožena, 51. pokrajina v Mali Aziji pod francoskim protektoratom, 54. sveta podoba, 55. posmrtno bivanje zavrženih, 59. del vsakega telesa, gorovja, 61. čistiti, 62. kavarniški vajenec (tujka), 65. grob, neuglajen, 67. pesem, 71. ženski okras, 75. nikalnica, 76. razdobje (tujka), 80. država v Mali Aziji, 81. medmet, 86. pripadnik južnoafriškega naroda, 89. kemična prvina, zdravilo, 91. začetek vsega, 92. časovni zaimek, 93. povratni zaimek, 94. njej, 96. osebni zaimek, 98. italijanski spolnik, 99. veznik.

***

REŠITEV KRIŽANKE ST. 20

Vodoravno: 1. slak, 4. pustota, 10. statist, 16. rop, 17. bore, 18 balet, 20. motiv, 21. dragoletnik, 24. rovača, 26. drobiž, 27. Erato, 29. slikar, 32. Anite, 33. USA, 35. alah, 36. koti, 38. imperij, 42. up, 44. ab, 46. ar, 47. mak, 49. anilin, 51. racija, 54. zel, 56. past, 58. mi, 59. Emil, 61. rat, 62. leno, 64. tir, 66. Josip, 68. ga, 70. prsi, 72. nekateri, 74. oven, 76. av, 78. ataka, 80. Edo, 81. as, 82. rana, 83. krivo, 85. Ema, 86. Una, 87. ed, 88. mazila, 90. ari, 91. am, 92. to, 94. iti, 96. uta, 97. inicijali, 99. Ida, 101. sako, 102. akacija, 103. ahati.

Navpično: 1. srd, 2. lord, 3. aparat, 4. politika, 5. urežem, 6. set, 7. Obir, 8. taka, 9. al, 10. sto, 11. a mala, 12. točilec, 13. Itaka, 14. si, 15. Tver, 17. bobi, 19. Eros, 22. gonim, 23. nežen, 25. vs, 28. tuji, 30. Ahaja, 31. ukaz, 34. au, 37. orel, 39. patina, 40. Rim, 41. Ilijada, 43. pripisati, 45. batinaši, 48. apostoli, 50. nese, 52. al, 53. Iravadi, 55. lep, 57. st, 60. Miran, 63. nrav, 65. re, 67. Oto, 68. gore, 69. lakmus, 71. ia, 73. kemija, 75. en, 77. vrata, 79. ki, 84. Izak, 85. Erik, 86. umij, 89. Ana, 90. Aca, 91. ali, 83. oda, 95. tat, 98. ac, 100. ah.

Izdaja za konzorcij »Domovine«: Josip Reisner Urejuje: Davorin Ravljen Za Narodno tiskarno odgovoren: Fran Jeran